

DE
THORACIBVS

GRATIOSI ORDINIS MEDICI

CONSENSV

PRAESIDE

D. IO. ZACHARIA PLATNERO

ANAT. ET CHIRVRG P. P. ORD.

PRO

GRADV DOCTORIS

DISPVTABIT

TRAVGOTT GERBER

ZODEL. LVSAT. MEDIC. BACCALAVR.

D. XXIX. IVLII ANNO M DCC XXXV.

LIPSIAE

LITERIS LANGENHEMIANIS.

DE
THORACIBVS
GRATIOSI ORDINIS MEDICI

CONSENSU
FRASIDE
D. IO. ZACHARIA PLATNERO
ANAT. ET CHIRURG. P. P. ORD.

PRO
GRADU DOCTORIS
DISPVAVIT

TRVVGOTT GERBER
NOBIL. IVRSAT. MEDIC. BACCALAVT.
D. XXIX. IVLII ANNO M DCC XXXV.

LIPSIÆ
PTESS LANGENHEIMIANIS.

DISSERTATIO MEDICA
DE
THORACIBVS.

§. I

M

Edentes, qui cum laude dignitateque artem, quam profitentur, facere volunt, nihil eorum negligere decet, quae ad sanitatem impediendam morbosque alendos praesentes habent vires, nec vllum genus auxiliorum contemnere, quibus aduersae valetudinis impetus leuari possunt, quamuis vilia et vulgaria haec aliis videantur. Rerum vero leuiorum cognitionem artis studiosi saepe maiori difficultate consequuntur, quam arduarum, quarum doctrina et scholae personant et omnes libri abundant. Illud iam HIPPOCRATES α) animaduertit,

A 2

qui

α) Libro de Flatibus ab initio: Τῆς τέχνης τὰ μὲν Φλαῦρα χαλεπὸν

qui *artis vilia nosse difficile, seria vero facile, vilia medi-
cis, minime autem vulgo cognita esse* profitetur. Alto su-
percilio plerumque haec despiciunt magniloqui, arcano-
rum venditores, qui, dum saluberrimam artem ad vilem
sordidamque nundinationem traduxerunt, nihil attentione
curaque dignum esse putant, quam quae magnifica prae-
dicatione gloriosaque ostentatione infitorum more effe-
runt medicamina, quod ex horum mercatu vberiore quae-
stum facere solent. Nec apud tales gratiam inire in men-
te fuit, dum hanc exercitationem, cuius argumentum te-
nue paruumque esse videtur, conscripsimus; Cordatiores
vero, ut speramus, vitio nobis haud vertent, si illud vesti-
menti genus, quo pectus coërcetur, et quod thoracem ap-
pellauimus, paulo accuratiori examini submittemus, quia
hoc pectoris tegumentum inter omnem, quo iam utimur
amictum, tum ad gignendos perniciosissimos morbos, tum
ad valetudinem tuendam instaurandamque non parum
valere cognitum est.

§ II.

Thoracem vocauimus illud capitii (β) genus, quo his
temporibus pectus constringunt prae viris foeminae, quae
corporis proceritatem, gracilitatemque confectantur, ut si-
bi aliisque placeant. γ) Θώραξ veteribus significat ei ipsum
pectus

λεπὸν γινῶναι, τὰ δὲ σπινθάρια ἐπίδιον. καὶ τὰ μὲν Φλαῦρα τοῖ-
σιν Ἰητροῖσι, καὶ ἑ τοῖσιν ἰδιωτῆσιν. ἔ γὰρ σώματος ἀλλὰ γινῶ-
μις ἔργα εἰσιν.

β) De Caputio pectoris amictu. vid. VARRONEM de L. L. L. IV.
p. 32. Dictum fuit ab eo, quod capit pectus, id est, ut veteres
dicebant, indutu comprehendit. Confer. OCTAVII FERRA-
RII Analecta de re Vestitaria Cap. VIII. in Thesaurο Antiqu.
Rom. Graeuii T. VI. p. 1059.

γ) Et apud veteres foeminas proceras aliis antelatas fuisse legi-
mus.

pectus d) et quoduis pectoris munimentum, pectorale, loricam, qua aenea, ferrea, hamis squamisque conferta, imo et lanea milites olim induebantur. e) In SVETONIO ζ) vero legimus, Augustum Imperatorem, hyeme quaternis cum pingui toga tunicis, et subucula, et thorace lanceo, et feminalibus et tibialibus munitum fuisse, ex quo manifestum est, thoracem in vrbanarum vestium numero fuisse. GALENVS η) fasciam describit, qua pectus in chirurgicos vsus vincitur, quam *Θάρακα Αμήντε* appellat. Haud vero constat apud veteres foeminas, quibus omni aetate et apud omnes gentes rerum, quae ad corporis speciem augendam faciunt, antiquissima cura fuit, thoracem eum in finem induisse, vt corpori decus adferrent; quam pulchritudinem sibi aliis machinis,

A 3

mus. THEOCRITVS Helenam laudaturus illam *μεγάλην* vocat Idyllio XVIII. v. 28.

*Ὡδε καὶ ἡ χρυσαῖα Ἑλένα διαφαίνεται ἐν ἡμῶν
Πιεσῆι μεγάλῃ.*

Sic et aurea Helena elucebat inter nos

Valida, procera.

De Lacedaemoniis testatur PLVTARCHVS, eos regem suum Archidamum, qui pusillam vxorem duxerat pecunia multasse. in Agesilao ex Edit. August. Bryani T. III. p. 368. et de Liberis educandis mox ab initio. Confer MEYRSII Miscell. Lacon. L. I. Cap. 19.

- δ) vid. IVLII POLLVCIS Onomasticum L. II. Cap. IV. Segm. 162.
 ε) vid. POLLVCEM l. c. Segm. 134. et IVSTVM LIPSIVM ad Polybium de Militia Romana. L. III. Dialogo VI.
 ζ) In Augusto Cap. 82. Confer OCTAVIVM FERRARIVM c. l. L. III. Cap. III. p. 729.
 η) Libro de Fasciis Cap. LXXXIX. in Edit. Chart. T. XII. p. 493. Figuram vide in Tabula VII. Hodie Chirurgi illam fasciationem vocant Quadrigan.

chinis, fasciis θ) nimirum, admotisque medicaminibus ι)
 forte etiam ipsa sectione adhibita κ) conciliare studuerunt,
 quia

θ) OVIDIVS Artis Amat. L. III. v. 274. inter alias artes, quibus
 mendae corporisque vitia occuluntur et hoc praecipit:

Inflatum circa fascia pectus eat.

et MARTIALIS L. XIV. Epigr. 134.

Fascia crescentes Dominae compefse papillas.

Confer APVLEIVM in Metamorphosi L. II. p. 43. et L. X.
 p. 841. Edit. Iuliani Floridi. Et LVCIANVM in Amorigibus
 Ed. Bourdelotii p. 579. Illas fascias strophia appellabant,
 hinc CATVLLVS in Epithalamio Thetidis et Pelei in Edit.
 Vossii p. 178.

Non contacta leui velatum pectus amictu,

Non tereti strophio lactantis vincta papillas.

Seruos vero, strophiorum opifices, strophiarios, quorum in-
 ter numerosissimam seruorum, luxui muliebri dicatorum fa-
 miliam meminit PLAVTVS in Aulularia Act. III. Sc. V. con-
 fer notas TAVBMANNI et OCTAVIVM FERRARIIVM
 c. 1. Cap. XXI. p. 761.

ι) SERENVS SAMMONICVS de Medicina Cap. XX.

Si castigatas studium est praestare papillas,

Ex hedera fertis ambas redimire memento

Protinus, et raptas fumis mandare coronas:

Anseris aut seuum, pariter cum lacte tepenti,

Aut ouum illinito, tulerit quod garrula perdis.

Praeterea pluuio decocta papauera rore

Haerescant, multis post dissoluenda diebus.

Et GALENVS de simplicium Medicamentorum Facultatibus
 L. IX. Cap. II. §. 17. T. XIII. p. 258. *Ναξίας ἀνήνης ἀπέστριμμα
 καὶ τινθῆς παρθέσιων κολύβι πρὸς ὤρας ἐμφυσᾶσθαι καὶ παιδίων
 στήθει.* Cotis Naxiae ramentum mammas virginibus suo
 tempore prohibet tumescere et puerorum testes.

κ) Ad minimum PAVLVS AEGINETA L. VI. Cap. 46. mam-
 mosis viris proposuit chirurgiam, qua turgentibus mammas
 facta sectione, detractaque pinguedine, mederi possint; Ex-
 uberantes enim mammas effoeminatae naturae opprobrium
 adferre adserit.

quia turpe erat mammosam esse λ) castigatis vero papillis decorum. μ) De Antonino Pio ν) tamen legimus, eum, quum

λ) MARTIALIS L. XIV. Epigr. 49.

Mammosas metuo: tenerae me trado puellae.

Vt possint niueo pectore lina frui.

Et OVIDIVS in Remediorum amoris libro, inter alia corporis vitia, quibus foeminae dedecorantur et hoc numerat omne papillae

Pectus habent tumidae.

μ) De castigatis papillis vid. HIERONYM. MERCVRIALIS Variar. Lect. L. V. Cap. III. p. 147. BYRMANNI Comment. in Serenum c. I. et ad Ovidium L. I. Amorum Eleg. V. v. 21.

ν) Vid. IVLIVM CAPITOLINVM in eius vita. Apud veteres comicos Poëta διδυραμβοποιός, qui cum summa gracilitate corporisque infirmitate esset, et ideo pectus, ne ob proceritatem corpus fleteret, tabula ex ligno tiliae facta circumcingeret, appellatus fuit Φλυμένος. vid. ATHENAEVM L. XII. Cap. XIII. p. 551. SVIDAS T. III. p. 614. sub hac voce aliam huius nominis causam adducit, quem tamen emendauit doctissimus vir THOMAS REINESIVS in Variis Lectionibus L. II. Cap. XVIII. p. 293. In gibberis curatione vsus est HIPPOCRATES Assere ex tilia. Σανίς δὲ φλυμένη μὴ λεπτή ἐνεμένη, ἢ καὶ ἄλλὰ τινὸς ξύλου de articulis. Sect. II. Text. 49. T. XII. Edit. Charter. p. 389. TERTVLLIANVS Libro de Pallio Cap. V. loquitur, de rugis in tunica formati, et in tiliis deductis et Cap. I. de pallii redundantia tabulata congregatione facta, ex quibus verbis a vero haud alienum videtur, veteres vestes suas munuisse tabulis, et his assuisse rugas ordinatim positas. Aliam tamen sententiam tuetur SALMASIVS in Comment. in Tertullianum de Pallio p. 320. Forte eadem tabulae fuerunt, quibus veteres pro chartis vsi sunt, de quibus vid. AELIANVS Variar. Historiar. L. XIV. Cap. XII. et HERODIANVS L. I. Cap. XVIII. p. 55. in Edit. Oxon. §. 52. p. 42. conf. BODAEVS a STAFEL in Theophrasti Historiam Plant. p. 179. Nero histrionicis artibus deditus, plumbea lamina, pectori imposita vsus est, vt vocem aleret. vid. PLINIVS L. XXXIV. C. XVIII. pag. 670. Edit. Harduini. Hoc tamen ideo factum fuit, quod insignem refrigerandi vim plumbo tribuerent, quare et lumbis illud adligauerunt, vt veneris impetus coliberent. vid. c. I.

quum effet longus et senex, incuruareturque, tiliaceis tabulis in pectore positis fasciatum fuisse, vt rectus incederet. Nostros vero virginibus in vsu sunt cataphractae, ex linteo plerumque, quandoque ex corio, insutis balaenariis virgis structae, quibus ligula valentius adducta, se eum in finem adstringunt, vt proceritatem gracilitatemque corporis iuuent, similes illis, de quibus TERENTIUS ξ).

quas matres student

Demissis humeris esse victo pectore vt graciles fient
Si qua est habitior paullo pugilem esse aiunt: deducunt
cibum

Tametsi bona est natura reddunt curatura iuncea.

§. III.

Dum autem, quantum prodesse, quantum nocere possint rigidi thoraces, exponere animus est, deprehendimus, illos valetudini frequentissime obesse, rarius opitulari. Nihil tamen acerbius videtur magisque dolendum, quam ex hoc, quo foeminae ad speciosiore cultum vtuntur amictu, etiam nascituro homini saepe summam offensionem accidere, et foetus in maternis visceribus suffocari, praematuraque partu expelli. Ex numero aliarum occasionum per quas abortus fiunt, hanc inter elegantiores foeminas satis frequentem esse, omnibus notum est, quae dum formae atque muliebri venustati magis, quam proli conseruandae student, intumescens ventrem, et quod iam surgentis vteri mole angustatum est pectus, valentius, et saepe immaniter constringunt, tandemque miseram prolem ante legitimum partitionis tempus infeliciter elidunt et exprimunt. HIPPOCRATES o) iam inter alias causas, ex quibus partus, in vtero

ξ) in Eunuchis Act. II. Sc. III.

o) de Morbis mulierum L. I. in Edit. Foessii Sect. V. p. 165.

ro concepti aboriuntur, ventris coarctationem, et hinc factam foetus compressionem retulit. Vix autem violentius premi potest uterus, quam si cum pectore etiam abdominis muscoli his arctioribus thoracibus continentur, quibus cataphractariae mulieres, quamuis grauiditas et valetudo negligentiore amictum excusare possent, se vestire ad ultimos saepe menses solent. Nam tanto magis hoc pestiferum est, et ipsis matribus, et in utero delitescenti partui, si postquam plures menses expleuerunt, has grauissimas offensiones haud omittunt. Nec tamen his solis machinis in nasciturae prolis vitam sanitatemque grassantur vecordissimae matres, sed huic infaniae aliam peiorem addunt. Ne enim venter, quod minus decorum putant, proiciatur, in thoracis partem anteriorem infigunt rigidum bacillum, leuiter inflexum ex metallo, ligno, cornu, ebore, balaenaria virga confectum, quo prominentior umbilicus multum premitur. *La Planchette* Germ. das *Blancscheit* appellant, hoc nocentioris cultus instrumentum, cuius noxam inter alios RODERICVS a CASTRO π) BARTHOLOMAEVS THYRIANVS ρ) WOLFGANGVS HOEFERVS σ) nec non singulari commentatione GEORGIUS FRANCK. de FRANKENAV τ) exposuerunt. Periculum vero, quod ex hoc bacillo foetui imminet, multum augetur, si, quae proceriores quam sunt videri volunt mulieres, calceamentis altiusculis vtuntur. Dum enim grauidae sic calceatae, seu rectius cothurnatae, erecta planta incedunt, abdomen anteriora versus proiicitur et thoraci, illius bacilli comitatu rigorato, multum

π) de Morbis mulierum L. IV. Cap. IV. p. 449.

ρ) In Iatrobulia Lib. IV. Cap. X. p. 274.

σ) in Hercule Medico L. III. Cap. I. p. 166.

τ) in Satyrarum medicarum XII. p. 213.

tum adprimitur, vt taceamus, tali incessu non parum intendi eos abdominis musculos, quos rectos vocant Anatomici, quibus dum submittitur grauidus vterus, is magis coarctatur, foetus vero tandem misere praefocatur.

§. IV.

Grauitur itaque et seuerè reprehendus legeque publica prohibendus videtur vestitus υ) quo et parentis valetudo, id quod ex omni abortu fit, periclitatur, et ipsa proles indignissime iugulatur. Si vero abortum haud patiuntur mulieres, aliud tamen foetui imminet periculum, dum accedente hac externa violentia, eius corpusculum, cui summa teneritas ac mollitudo est, deforme ac monstrosum redditur. Haud praeter rationem ii, qui de monstris scripserunt φ) contractas adstrictasque vestes et fascias, quibus eae, quae conceptum occultare volunt, abdomen coercerent, adnumerarunt portentosorum partuum, qui non raro in lucem eduntur cauis. Nec HIPPOCRATEM χ) haec late-

tue-

- υ) Athenienses inter alios magistratus habebant *γυναικονόμους* seu *γυναικονόμοις*, qui de matronarum et omnium mulierum ornatu statuebant. vid. IULIUS POLLUX L. VIII. Sect. 112. p. 934. Graecos inuitatos fuisse Venetos tradit GUILIELMVS POSTELLVS de Republ. Atheniensium Cap. XXXII. confer CAROLVM SIGONIVM de Republ. Atheniensium L. IV. Cap. III. in Thesaurò Gronouii Vol. V. Lacedaemoniis erant *ἀργαστοὶ* quibus idem erat officium vid. HESYCHIVS sub hac voce p. 144.
- φ) vid. LICETVM de monstris L. II. Cap. V. p. 68.
- χ) Libro de genitura in Edit. Foesii Sect. III. p. 14. "Ἡ ἑτέρω τρέπω ταῦδε πηρῶτα παῖδια, ἐπὴν ἐν τῆσι μήτηρσι κατὰ τὸ χωρίον καθότι καὶ ἐπρωῶθη σενὸν ἔη, ἀνάγκη ἐν σενῷ κινεῦμεν τὰ σωματός πηρῶτα, κατ' ἐκείνο τὸ χωρίον. ὡσπερ καὶ τῶν δένδρων ἅσσα ἐν τῇ γῆ εἶντα μὴ ἔχῃ εὐρυχωρίαν, ἀλλ' ὑπὸ λίθῃ ἢ ὑπὸ τινος ἄλλῃ ἀποληφθῆ, ἀνατέλλον σκολιὸν γίνεται, ἢ τῇ μὲν παρὰ τῇ δὲ λεπτόν. ἄνω καὶ ἔχει δὲ τῶ παιδίῳ γίνεσθαι, ἢ ἐν τῆσι μήτηρσι κατὰ τι τῶ σωματός σενότερον ἔη ἑτέρον τῶ ἑτέρω. Alio huiuscemodi modo mutilantur pueri, vbi vteri locus, in quo

tuerunt, qui foetus eo loco, quo vteri angusti sunt mutilari probavit. Imo, si miseris partibus non corporis deformitas his vteri angustiis adfertur, ii nihilominus maternam stoliditatem aliis poenis luunt, dum corpora eorum infirmantur, debiliaque fiunt. Si enim, id quod grauidis, quae thoracibus arctioribus vestiuntur, accidere nouimus, respiratio multum impedita est, non laudabilis et ad tenella viscera nutriendum satis idoneus confectusque succus, ad vterum perlabitur, sed alienus et crudus, quo foetui nec alimenti, nec incrementi satis praestatur. Pueri ideo nascuntur his parentibus imbecilli eneruatique, qui hac, quam matrum ineptiis debent, infirmitate saepe per omnem vitam conflictantur. Tales vero matres multum agrestibus inferiorisque fortis parentibus infeliciores sunt, quae, quamuis diurno quaestu et quotidianis, quibus franguntur laboribus, vix famem propulsant, exactis rite mensibus, infantes pariunt, corpore vegetos et valentes, et qui aliorum in opprobrium per omnia vitae suae tempora hac corporis salubritate inoffensaque valetudine gaudent. Hoc certe a veritate alienum haud videtur, dirum illum, et hac aetate adeo frequentem puerorum morbum, rhachitidem, cuius plures causae fontesque sunt, non raro ab hac grauidi ventris coarctatione oriri, ad minimum hanc, si materni corporis habitudo aliaeque occasiones praesto sunt, non parum con-

B 2

ferre.

quo mutilati fuerunt, angustus fuerit, cum necesse sit, corpus, quod angusto loco mouetur, illic mutilum fieri. Non secus ac arbores, quae terra continentur, neque satis amplum spatium habent, sed vel a lapide, vel alia quapiam re detinentur, cum exoriuntur tortuosae euadunt, aut parte vna crassae, altera tenues. Sic certe circa puerum contingit, si pars quaedam corporis in vtero angustiore loco quam antea contineatur. conf. quae de his habet HENRICVS EYSSONIVS, Professor Groeningensis doctissimus in eleganti Tractatu de Ossibus Infantis Cap. VI. §. I. p. 89.

ferre. Omnes enim consentiunt pestiferam illam tabem, qua tot pueri emaciantur, ex vitiato humore nasci, quo corpus, cui naturaliter semper aliquid per se - et excretiones decedit, non rite alitur, sed ex crudo alimento emacrescit omnemque colorem decoremque amittit: cui tandem illud accedit, vt subsidente prauo humore aliquae partes, ossium maxime appendices, intumescant, quae tandem, si malum increbrescit, pessimo illo cariei genere paedarthrocace vitiantur. Iam vero supra ostendimus, grauidarum viscera, si illa thoracibus, arctius adstrictis premuntur, intercluso vitali spiritu, laudabilem humorem conficere haud posse, sed crudum vitiatumque, qui si ad foetum, materno succo alendum permanat, mox ad huius primordia detestabilem illam perniciem adfert, quae postea in lucem edito partu, aliisque accedentibus causis, latius serpit, dirisque symptomatis misellos conficit atque eos non raro praematura morte extinguit. Hoc vero certius accidit, si matres, ita delirantes, etiam eneruato corpore sunt et a similibus genitae, quales plerumque esse solent foeminae molliculae, quae formae augendae tanto impendio student, vt se suamque progeniem pessundare haud vereantur. De his ea, si pauca mutaueris dici posse videntur, quae HORATIUS de Romanorum moribus conquestus est.

Aetas parentum, peior auis, tulit

Nos nequiores, mox daturos

Progeniem vitiosorem.

§. V.

Tam exitialem cladem homini in ipsis primordiis, dum fingitur, dum animatur inferunt thoraces. Iam vero, antequam ad ea incommoda descendimus, quae adultis hominibus ex iisdem accidunt, non alienum erit, si et illas iniurias attingimus, quas infantes, simul atque parti sunt, ex im-

modi-

modica fasciatione accipiunt. Prima enim mulierum cura est, vt exclusus partus, absterfis prius fordibus, fasciis comprehendatur, quae totum corpus frequentius circumeunt. Hoc si eum in finem faciunt, vt paruuli, quorum corpora tenella, ossa cerea sunt, a nutricibus gerulisque melius prehendi, molliusque ferri tractarique queant, laudabile est. Propter summam enim omnium membrorum teneritudinem et ligamentorum, quibus articuli comprehenduntur naturalem imbecillitatem, mollioremque ossium in appendicibus suis commissuram, facile distortiones membrorumque deformitates fiunt, dum aliqua vel repentina vel continuata per tempus corpusculi motione, eiusque saepius in latus quoddam facta inclinatione, ligamenta infirmantur, officula horumque appendices cartilagineae pressae, vel paululum emotae, inaequaliter crescunt, et membra, ex altera parte depressa, ex altera extantiora fiunt. Hoc frequentius in spina incidere, experientia cognitum est. Nam dum nudi et qui nullo fasciarum adminiculo sustentur infantes, a gerulis durius atrectantur, spondyli vel repentino motu valentius diducuntur, vel dum paruuli crebrius in vnum latus procumbunt, eneruatis in aliqua parte, quibus continentur vinculis, ii disparili incremento augentur. Ne itaque pueri ex his causis gibbosi fiant, optime congrua fasciatione cauetur. Si vero, quod adeo molle et tenerum est corpusculum, fasciis iniectis violentius adstringitur, turpissimae membrorum prauitates, aliaque et infinita ac funesta mala oriuntur. Iure itaque, suo iam tempore, GALENVS Ψ) qui

B 3 rectam

Ψ) Libro de morborum causis Cap. VII. T. VII. p. 25. Κατὰ τὸν θώρακα δὲ μέλη διασρέφεται πολλὰς ὑπὸ τῶν σφιγγασίων τροφῶν αὐτὰ κακῶς ἐξωθεν ἐν τῇ πρώτῃ ἀνατροφῇ. καὶ μάλιστα παρ' ἡμῶν ἐστὶ τὸ τοιαῦτον ἰδεῖν συνεχῶς γιγνομένου ἐπὶ τῶν παρθέτων, ἀξιοεπιδεῖν γὰρ αὐτῶν αἱ τροφαὶ βελομενῆαι τὰ κατ' ἰσχία τε καὶ λαγόναι, ὡς πολλῶν

rectam infantes vincendi rationem satis laudat, hunc immanem eos compressius ligandi morem grauius reprehendit, et inter principes νοσημάτων ὀργανικῶν causas retulit. Et GUILIELMVS FABRICIVS HILDANVS ω) testatur, se plus simplici vice gibbositates artuumque deformitates ex his folis causis enatas vidisse, quibus et nos vnum alterumque exemplum addere possemus, nisi verenda esset mulierum, impune ineptientium indignatio. Illis itaque adstrictioribus fasciationibus, quas mulierculae saepe eum in finem infantibus admouent, vt eos forma conspicuos reddant, efficiunt, vt iidem foedissimis distortionibus deformentur et gibbero-

πολλῶ μείζω γίγνεται τῶν κατὰ θώρακα, ταινίαις τισὶν ὅλον ἐν κύκλῳ περιλαμβάνουσι ἰσχυρῶς σφίγγουσα τὰ κατὰ ὠμοπλάτας τε καὶ θώρακα μέρη σύμπαντα. Καὶ τετῶ πολλὰκις ἀνίστα γιγνομένης τῆς τάσεως, ἢ προπετῆς εἰς τὴν ἔμπροσθεν ἀπέφηναν τὸ σῆθος, ἢ τὰ ἀντικείμενα τὰ κατὰ ῥαχὴν κυρτά. συμβαίνει δὲ εἴποτε καὶ ὡσπερ διακλινασμένον καὶ παρεγγυμένον εἰς τὰ πλάγια γίγνεσθαι τὸ μεταφρενον. ὡς τὴν μὲν ἑτέραν ὠμοπλάτην ἀναυξῆ τε καὶ μικρὰν καὶ προσεζαυμένην ἰκανῶς φαίνεσθαι, τὴν δ' ἑτέραν ἐξέχεσαν τε καὶ προπετῆ καὶ παντὴ μείζονα. αὐτοὶ σύμπασαι κακίαι σχηματῶν ἐν θώρακι συνίστανται πλημελεία καὶ ἀμαθία τῶν τροφῶν ἀγνωστῶν ἰσορροπίως ἐπιδέειν.

Thoracis partes plerumque a nutricibus inuertuntur, dum ipsas in prima educatione extrinsecus praeustringunt. Maxime vero hoc continenter apud nos intueri licet in virginibus, quibus, dum student nutrices eas augere partes, quae circa coxas sunt ac ilia, quo hae thoracis partibus maiores fiant, fasciis quibusdam totum comprehendunt, atque omnes scapularum ac thoracis partes vehementer constringunt; hinc cum saepe inaequalis sit tensio aut pronum in anteriora prominet pectus, aut huic oppositae spinae partes gibbae redduntur. Accidit autem nonnunquam veluti prae fractum in obliquum seduci dorsum, ita vt altera scapula et non aucta, et parua, et valde compressa, altera vero prominens, tumida et omnino maior appareat. Haec omnia figurarum vitia in thorace consistunt ob nutricum errorem imperitiamque aequilibrem deligationem ignorantium.

ω) Obseruat. Cent. II. Obs. 99. p. 131.

si fiant. Nec vertebrarum spina sola laeditur, sed et reliqui artus dehonestantur. Nam pueri, quorum pedes ad ductioribus fasciis inuoluuntur, vari, valgi compernesque fiunt. Ad minimum hoc iteratis experimentis compertum est, haec crurum vitia, si a natiuitate obtigerunt, iisdem non corrigi sed magis corroborari et augeri. Hoc vero maxime ab emacrescentibus ligamentis emotisque ossium epiphyfis fieri infra demonstrabitur.

§. VI.

Non vero, id quod enucleate exposuit Doctissimus Groeningensium Professor HENRICVS EYSSONIVS α) ossa tantum hac immodesta vincendi ratione vitiantur, sed plures aliae, etiam grauissimae valetudines eam subsequuntur. Hectici fiunt pueri, testibus Celeberrimis Viris PETRO BORELLO β) et HERMANNO PAVLO IVCHIO γ) quorum vltimus in principe puero his detestandis artibus confecto, quem hectica defunctum inciderat, vidit peritoneaum hepatis, ventriculo, intestinis et vrinariae vesicae arctius adnatum, omnia fere viscera aliis accreta, mesenterii glandulas induratas et vlcere exefas, in iliaca regione abscessus aliaque vitia, quae omnia ad compressius iniectas fascias, quibus infantem constrinxerant, referre haud dubitat. Nobis aliquando visum fuit, illum totius corporis erysipelas, quo neonati, et inter hos, prae reliquis praematurato partu exclusi, et ab imbecillioribus geniti corripuntur, et quam mulierculae nostro idiomate das lauffende Feuer appellant,

ab

α) de Ossibus infantum Cap. VI. §. 4. p. 112. confer GLISSONIVM de Rhachitide Cap. XIII. p. 148.

β) Obs. Med. Phys. Cent. II. Obs. 59. p. 156.

γ) in Dissert. de Visu et abusu inuolutionis et fasciationis infantum. Erf. 1730. ventilatam.

ab his erroribus fuisse ortam. Infirmiora enim corpuscula, quae leuioribus pannis laxisque fasciarum circumductionibus velari saltem decet, si valentiori, vel consueta et robustioribus opportuna vincitura continentur, facile strangulantur et ad pessimam istam totius cutis inflammationem deducuntur. Nec hic praetermittendum est, fascias, quibus ex lineo panno scissis vtuntur, quamuis ab initio satis laxae videantur, non parum adduci, si a sudoris, lotii faecumque illuue immaduerunt, quod linum, ex quo pannus contextus est, dum aquam bibit, breuiatur. Si etiam infantes per istas deligationes non tam praesentaneo exitu pereunt, illi tamen ad maciem redacti, intabescunt vel aliis diuturnioribus morbis affliguntur. Ad caput enim, quod in prima aetate ex dentitione, vagitu aliisque occasionibus grauissimas offensiones contrahit, humores, cohibito in inferioribus partibus vitali eorum motu, impetuosius feruntur, qui vasa distendunt et varias aegrotationes futurarumque causas pariunt, nec minus aliunde e.g. ex dentitione ortas multum exacerbant. Tacemus, infantes, sic excarnificatos, crebrius incitari animo, et propter hanc iracundiam aduersae valetudinis vim multum augeri.

§. VII.

Sed vt in circulum et ad thoraces redeamus, apud omnes non solum cultiores vrbanosque homines, sed fere etiam plebeios, mos hoc tempore inualuit, vt puellas puerosque, aliquot menses natos, thoracibus amiciant. Si vero, de his thoracibus iudicium ferendum est, ea omnia repetenda sunt, quae modo de fasciatione dicta fuerunt. Nullum enim dubium est, si thorace apte caeso, non valde rigido, nec nimis adstricto infantes induuntur, illorum pectora totamque ossium, ex quibus truncus componitur, compa-

compagem, optime contra externas iniurias muniri, firmari, atque sic ne membrorum distortionem fiant, caueri. Plures tamen hac nostra aetate in illam rabiem efferi videas matres, vt puerorum puellarumque thoraces eum in finem compressius constringant, quo formam proceritatemque augeant, id quod sine summo sanitatis dispendio fieri nequit. Nemo enim inficiabitur, hunc ad strictiorem amictum summarum et nocentissimarum perturbationum fontem esse, qui cogitat, his angustiis pulmonum actionem, quibus dum spiritum excipiunt redduntque, sanguis et chylus, per eos diuisus, subigitur ac perficitur, cordis motum, quo vitalis humor per directas vias in omne corpus diffunditur, ventriculi robur, quo necessarium alimentum excipitur et coquitur, vt et reliquorum diuersissimis vsibus destinatum viscerum functiones multum impedi. Et quis mirabitur eiusmodi infantes summa laterum omniumque membrorum infirmitate, viriumque imbecillitate laborare, quos nec gratus vitalisque color honestat, sed perpallidus ac luridus decorat. Corpora etiam improcera fiunt, minusque adulescunt, quod propter supra dictas impeditioes non confectus et nutritioni idoneus succus ad teneriora membra permanat, sed crudus variisque inquinamentis remixtus, qui etiam in minimis fistulis libere haud circumagi potest. Nerui vitali robore destituuntur, quod ad cerebrum et eorum ex huius medulla, oriundos minimos tubulos, non elaboratus humor defertur, et quod ipsi nerui variis in sedibus, per quas distribuuntur, non parum compressi tandem infirmantur soluunturque.

§. VII.

Haec, cum in vulgus nota sint, multa etiam experientia comprobata, vix ab vlllo, harum rerum intelligente, in dubium vocatum iri existimamus. Hoc vero, quod nunc

C

planius

planius exponendum est, nonnullis mirabile videri potest, his ipsis thoracibus, nimium contractis, quos ad formae dignitatem augendam adhibent, tenella, infantum corpora distortueri et gibbera fieri. Quo vero haec euidentiora sint, nunc oportet ossa, quibus corporis truncus constat, et quae tum viscera comprehendunt, tum hominem humo excitatum celsum et erectum constituunt, paulo studiosius examinari, quod horum distortionem vulgarissimas gibberum deformitates gigni compertum est. Nec minus commodum erit istorum vitiorum varias species dissimilesque causas attendere, quod a nemine, qui eas ignorat, aliquid horum recte emendari posse arbitramur. Sunt vero ossa, quibus illa corporis pars finitur, quam truncum appellamus, dorsi et lumborum spondyli, quorum septendecim numerantur, (nam septem illas, qui in ceruice sunt et caput sustinent, omitimus) costarum in utroque latere duodecim, pectoris os seu sternum, eaque ossa, quibus peluis efformatur, sacrum, coccyx et quae vulgo innominata audiunt. In omoplatas etiam et iugula, quibus artus superiores ad varium motum adcommodati sustinentur, nostram considerationem intendi necesse est, quod et horum vitio homines gibbi fiunt ac deformes. Omnia vero ita persequi volumus, ut non tam perfectam dictorum ossium descriptionem lectoribus exhibeamus, quam ex attenta contemplatione, optimisque autoribus consequi non difficile est, sed ut prae reliquis horum ossium commissuras, vincula, quibus connectuntur, et eam etiam discrepantiam, quae puerilem inter adultamque aetatem intercedit, perscrutemur, quia his potissimum rebus, ea, quae nobis probanda sumus, nituntur.

§. VIII.

Dum itaque a spina ordimur, huius fabricatio vim quandam incredibilem artificiosi diuinique operis testatur.

Ea

Ea enim non solum ad stabilitatem apta est, et in homine excelsam illam proceritatem efficit, qua is supra caeteras animantes eminet, sed dum ex pluribus ossibus, mirabiles commissuras habentibus, composita est, facilem etiam corpori mobilitatem praestat, vt homo et rectus insistere queat, et ad necessaria opera curuari. Haec spina tamen non recta exsurgit, sed leniter inflexa in adultis deprehenditur. Spondylorum enim ad costas positorum seu dorsualium quinque priores, dum ab iis, qui in ceruice sunt, descendunt, in posteriorem partem leniter inclinantur. In his etiam vertebrarum corpora anterie paulo deficere et angustiore orbe finiri conspicuum est. Eam ob causam hoc factum esse videtur, vt ampliatio sic summo pectore pulmones respiratu dilatari commode possint. Quae vero quintam dorsualium vertebrarum excipiunt, iterum flexu modico in priorem partem recuruantur, corpora habentes non solum ampliora, sed et prominentiora, quae res, dum minores spondyli maioribus sustinentur, et ad stabilitatem et ad gratam proceritatem multum confert. Vltima vero lumborum vertebra, quae reliquas omnes magnitudine superat, vt et os, cui illa insidet, sacrum dictum, in posteriorem partem iterum non parum recuruat, qua re maior amplitudo pelui, et visceribus, in foeminis vtero grauido opportunior sedes praestatur. Os sacrum tandem ima sua parte cum osse coccygis, quod ei adhaerescit, et quo denique spina terminatur, iterum in anteriorem partem proiicitur, quo coccygis os aluum, in quam illud inclinatum est, rectumque intestinum tueri queat et sustinere. *δ*) Hic vero, qui

C 2

in

δ) Hunc spinae flexum iam descripsit HIPPOCRATES de Articulis Com. III. Text. XL. seqq. confer GALENI Commentarium. vide accuratissimam VESALII figuram de C. H. Fabrica L. I. Cap. XIV. p. 49.

in adultis hominibus obseruatur spinae flexus in foetibus paruulisque aliusmodi est, quippe qui spinam gibbam et in posteriora curuatam ac quasi lunatam habent, quae res cum naturali infantis in vtero positu optime conuenire videtur. e)

§. IX.

Tali igitur inflexione spina exsurgit, cuius nunc ossa considerari oportet. Illa Graecis σπόνδυλοι seu σφόνδυλοι, latinis vertebrae dicuntur, translato nomine a verticillis seu ponderibus, quae nentes mulieres fuso appendent. ζ) Omnes enim vertebrae mediae perforatae sunt, qua spinae medulla, cerebro commissa descendit. Haec medulla, ex qua vtrinque nerui deducuntur, si quacunq̄ue ex causa comprimitur, membra, quae infra emotas vertebrae sunt, femina inprimis, pedesque resoluuntur, et vrina aluique feces sine voluntate prorumpunt, tandemque homo moritur. Ne vero is in hoc summum discrimen facile vocari possit, spondyli validis vinculis constricti sunt, id quod et in eorum corporibus et in processibus, quos exigunt, nunc considerari necesse est. Spondylorum enim prior pars, quam corpus vocant, et satis notabilem circuitum habet, toto orbe, quo finitur, simili corpori, inferius positi spondyli innitur, corpus etiam in dorsi inferioribus lumbarumque vertebrae auctum ampliaturque est, vt superioribus, quae minores sunt, in inferioribus opportuna sedes esset. Vltimus tandem lumbarum spondylus lata basi, quae

e) vid. TH. KERCKRINGII Osteogeniam Cap. XII. p. 238. et EYSSONIVM l. c. Cap. IV. p. 56.

ζ) vid. IOACHIM. CAMERARII Exquisitionem Nominum, quibus partes corporis humani appellari solent p. 369.

quae illius corpori exacte respondet, et in summa ossis sacri parte est, excipitur. Aliam commissuram habent vertebrae in apophysibus seu processibus, quos singulae vtrinque et sursum et deorsum exigunt, et quos anatomici obliquos vel articulares appellant. Superiores, qui vulgo adscendentes dicuntur, committuntur cum supra positae vertebrae processibus obliquis inferioribus, seu vt vocant, descendentes, ita vt superioris vertebrae inferiores processus ab inferioris vertebrae processibus supremis excipiantur. Apophyses enim, sursum spectantes, seu adscendentes habent paululum desidentes sinus, quibus apophyses, deorsum spectantes seu descendentes, quae parum gibbae sunt inhaerent. In summis tamen dorsi spondylis hi sinus fere nulli, et processus qui inter se committuntur plani existunt. Ea parte, qua se contingunt apophyses, lubrica cartilagine obductae sunt; id quod cum aliis articulis commune habent. In lumborum spondylis hi obliqui processus eorumque articuli, non, vt in dorso, ad latus flexi, sed recti magis et in posteriorem partem exporrecti, praeterea sursum spectantes magis sinuati, deorsum vero spectantes gibbosiores sunt, qua ipsa re efficitur, vt lumborum spondyli, qui propter deficientes costas facilius quam in dorso excidere possent, melius contineantur. In osse sacro etiam huiusque suprema parte duo cauati processus extant, quibus apophyses descendentes spondyli omnium infimi insident. Hoc processuum obliquorum articulamentum in adultis, illa apophysi, quae in posteriorem partem producit, et spina audit, nec minus duobus aliis transversis, quae omnes obliquis supereminet, seu quodam praesidio et tutamento tegitur, et contra iniurias, quae accidere possunt, munitur. Nec posteriores illi seu spinosi processus totam vertebrarum spi-

nam, quae facili flexu in pronum dari hominem finit, eum contrario supinoque motu incuruari permittunt.

§. X.

Haec ita conformata ossa pluribus validissimisque vinculis confringuntur, quorum alia ad corpora, alia ad processus attinent. Maximum robur in colligandis his ossibus est, in illa crassiori inter vertebrarum corpora intermedia cartilagine, cui inter reliquas corporis cartilagine, interque ista vincula, quibus alia ossa continentur, et quae ligamenta recentioribus vocantur, media quasi natuta est. η) In his enim

η) Ad illud genus vel cartilaginis vel ligamenti hoc spondylorum vinculum commode referri potest, quod GALENVS L.II. de Temperamentis Cap. III. T. III. Ed. Chart. p. 61. Νευροχονδρώδη σύνδεσμον vocauit. χονδροί δὲ μετὰ τὰς συνδέσμους εἰσὶ καὶ τι μέσον ἀμφοῖν σώμα καλεῖται δ' αὐτὸ νευροχονδρώδη σύνδεσμον εἵκει τῶν ἀνατομικῶν. Ἐστὶ δὲ τῆτο σύνδεσμος σκληρὸς καὶ χονδρώδης. HIPPOCRATES de Articulis Comment. III. Text. 36. T. XII. p. 379. eandem cartilagine vocat δεσμὸν μυζώδη. Καὶ δεδένται πρὸς ἀλλήλας (οἱ σπόνδυλοι) δημοῦ μυζώδει, καὶ νευρώδει ἀπὸ χόνδρων ἀποπεφυκῆσι, ἀρχὴ πρὸς τὴν νωτιαίον. Cum quo sentit GALENVS in Comment. in dictum locum, nec non in libro de Ossibus Cap. VIII. T. IV. p. 17. vbi disertis verbis negat, vertebrae per cartilagine colligari ἔ γὰρ δὴ διὰ χόνδρων γε συμφύονται, (οἱ σπόνδυλοι) καθάπερ οἰοῦνται τινες. ἀλλ' ὁ τὰς τῆ νωτιαίας δύο μὲνηγας ἐξῴθεν περιλαμβανῶν χόνδρων, εἰς τὴν μεμαξὺ χώρην αὐτῶν παρεπιπτόων, κοινὸς ἀμφοτέρων γίνεται δεσμός. Non enim certe per cartilagine coalescunt vertebrae, ut nonnulli arbitratur, sed ea membrana, quae geminas spinalis medullae meningas foris ambit, in mediam ipsarum sedem incidens commune utrisque vinculum fit, confer eiusd. L. XIII. de Vsu partium Cap. VIII. Tom. IV. p. 622. GALENVM tamen confutauerunt VESALIVS l.c. L. II. Cap. XI. p. 249. REALDVVS COLVMBVS de Re anatomica L. III. Cap. II. p. 106. et IO. PHILIPPVS INGRASSIAS in Comment. in Galeni librum de Ossibus Cap. VII. p. 157. Ex recentioribus haec cartilaginea ligamenta optime descripserunt duo celeberrimi viri inter anatomicos facile principes IO. BAPTISTA MORGAGNVS Aduersar. Anat. P. III. Animaduer-
sione

enim cartilaginibus singularis quaedam raritas ac mollitudo deprehenditur, vt inclinato in quamcunque partem corpore, vel si grauiora ceruicibus iniuncta sunt onera, illae motui ponderique cedant, reddita vero rursus libertate se se in pristinam sedem et amplitudinem restituant. Vt enim ad hanc flexilem mollitiem magis essent idoneae istae cartilagineae, illae non vt reliquae in corpore ex squamis, sed ex fibris conflatae sunt, ita in orbem ductis, vt exteriores ampliori cruciatu, interiores minores comprehendant. Inter has fibras humor est, articularum axungiae similis, quo seu vnguine mollitudo et naturalis illa vis se se in pristinam sedem restituendi, elasticitatem vocant philosophi, conseruatur. Vergente vero aetate hic pinguis humor multum imminuitur, et dum tandem in silicerniis decrepitisque profus deficit, hae cartilagineae osseam duritiem apiscuntur. θ) Per has cartilagineas fibras, ita in orbem dispositas, earumque supremas imasque oras, seu per mediam materiam

sione 50. p. 103. et IACOBVS BENIGNVS WINSLOVIVS dans l'Exposition Anatomique de la structure du corps humain T. I. P. II. de ossibus recentibus §. 305. seqq. et in Comment. Acad. Reg. Scient. Anno 1730. p. 500. ed. Amstel. Vltimus demonstrat illud phaenomenon, quo homines, mane surgentes proceriores sunt, quam vesperi, quando diurnis laboribus fractos languidosque artus quieti dare solent, ex harum cartilaginum natura esse explicandum. Erecto enim corpore et proprio, capitis inprimis, vt et gestatorum pondere magis et imgis illae premuntur cartilagineae, attenuanturque, quae, dum corpus sub quiete molli-ter cubat, denuo in pristinam crassitiem exsurgunt vid. Hist. Acad. Reg. Scient. 1725. p. 21. seqq.

- θ) Quomodo hae cartilagineae in iunioribus, adultis, et aetate pro- uectioribus differant, indicat MORGAGNVS c. l. Spinam ex sili- cernio, cuius vertebrae profus coaluerunt, delineauit PETRVS PAVIVS de H. C. ossibus P. II. p. 92. Nec hoc praetereundum est, hanc cartilagineam inter lumborum vertebrae crassissimam esse,

teriam vertebrarum corpora ita connectuntur, vt niu maxima adhibita illa dirimi nequeant. Sunt tamen praeter haec cartilaginea vincula alia ligamenta, quibus haec corpora inter se nectuntur. Ex horum enim summa imaque parte, seu extremis orbiculis, qui in iunioribus epiphyfes sunt, et in his alia intermedia cartilaginea reliquo osse discernuntur, deducuntur breuia, ast vel ideo valentiora ligamenta, quae illius, mox descripti cartilaginofi ligaminis oras comprehendunt, et dum se in speciem graecae literae X decussant, vnam vertebram alteri illigant. *ι*) Membrana etiam est, ex fibris validis contexta, quae per totam spinam descendit, et anterius tum vertebrarum corpora, tum modo dicta breuia ligamenta continet, qua vertebrarum corpora et inuestiuntur et colligantur. *κ*) Ligamentis denique adnumerant illam robustam satis crassamque membranam, qua interius mediumque spinae cauum, sacram fistulam veteres appellauerunt, *λ*) tanquam velo quodam obtenditur, ipsaque medulla includitur. *μ*) Huic praeterea fistulae innectuntur alia breuiora ligamenta, quae a radicibus processuum

se, inter dorsuales tenuissimam, inter colli vero vertebrae eam mediam fere obtinere amplitudinem. vid. Celeberrimus ALBINVS de Ossibus. Id quod eos obseruare decet, qui in sceleto conficiendo naturalem ossium compagem, quantum fieri potest, imitari volunt.

ι) Haec ligamenta descripsit REALDVS COLVMBVS l. c. et WINSLOVIVS l. c. num. 314. 315.

κ) VESALIVS l. c. L. II. Cap. 40. p. 249. WINSLOVIVS num. 316.

λ) Sic olim dicta fuit. POLLVX L. II. Cap. IV. Segm. 180. p. 243.
 Ἡ μὲν τοι διὰ τῶν σφονδύλων πορεία, δι' ἧς ὁ μυελὸς τέτατον σωλήν
 καλεῖται καὶ ἰσθμὸν συριγῆ.

μ) WINSLOVIVS num. 317. Hoc tamen ligamentum non connectendis ossibus, sed tuendae medullae inferuire existimat REALDVS COLVMBVS l. c.

suum spinosorum orsa, illis foraminibus inhaerent, quae vtrinque a duabus vertebris inter se commissis efformantur, et quae neruis deducendis exsculpta, in sceleto ampliora, in corpore recenti, his validis ligamentis, circum circa positus multum angustata cernuntur. Et his ligamentis vertebrae non parum constringi certum est. v) Inter processuum spinosorum summa capitula posita sunt alia teretia vincula o) et tum inter bases spinosarum, tum inter transuersos processus alia membranae in modum dispanfa, π) quibus et haec ossa inter se iunguntur, et musculis commoda sedes praestatur. Superfunt tandem illa, quibus processuum obliquorum articuli deligantur, et quae, dum vtrinque et superiores et deorsum spectantes processus, eorumque commissuras comprehendunt, ad similitudinem aliorum ligamentorum, quae in articulis sunt, instructa esse videntur. ρ) Vincula, quibus costae vertebris adligantur, nunc omittimus.

§. XI.

Magnum vero discrimen inter infantum adulatorumque spondylos esse, iamdudum obseruarunt anatomici. Quamdiu enim tenerior proles vteri materni custodia tegitur, ne huic raro mollique visceri, ex iis processibus, quos

v) VESALIVS l. c. p. 250. ALBINVS §. 140. WINSLOVIUS §. 324.

o) VESALIVS c. l. WINSLOVIUS §. 324.

π) VESALIVS, REALDVS COLVMBVS c. l. WINSLOVIUS §. 325.

ρ) His ligamentis WINSLOVIUS nomen imposuit a similitudine desumptum, quae illis est cum capsulis, quibus res quaedam comprehenduntur *Les capsulaires*. In duas tamen partes et haec ligamenta diuidit, in externam, et in internam. Putat enim, id quod in aliis articulis, maxime in ginglymis absque difficultate conspicitur, fibras externas rectas magis esse, internisque, quae articulum inuoluunt, incumbere. vid. c. l. num. 327. 328. VESALIVS c. l. ALBINVS §. 126.

quos vertebrae a parte posteriori exigunt, et quos spinosos diximus, aliqua offensio accideret, hi prorsus deficiunt, qui in lucem edito partu, tandem paulatim ex ea synchondrosi confurgunt, per quam in parte postica vertebrarum officula committuntur. Ipsae vero vertebrae ex ternis officulis, per interpositas cartilagine conflatas, habent anteriorem partem rotundam, quae postmodum in corpus mutatur, duasque laterales, in quibus et processus obliqui et transversorum, adhuc valde exiguorum rudimenta conspiciuntur. Haec duo ad latus posita officula in parte anteriori laterali, cum corpore, et in postica, ut iam retulimus, inter se per cartilaginem committuntur. σ) Mediae vertebrae ut in adultis perforatae sunt, qua cerebri medulla descendit. Post partum vero, adolescente tandem aetate, ex vertebrae spinae procedunt, transversae apophyses extantiores osseaeque fiunt, et illa tria officula, deleta omni cartilagine, coalescunt. τ) Manent tamen etiam in pueris quinque conspicuae appendices seu epiphyses, quae postre-

σ) Si serosa collumie cerebrum in hydrocephalo interno redundat, eaque per sacram fistulam ad medullae latus descendit, mole sua dirimit hac parte vertebrae inferiores, et dum se humor, ruptis his cartilagineis repagulis, per carnes aliasque vicinas partes diffundit, eas in tumorem tollit. Misere pereunt plerumque hi infantes, spina bifida laborantes, et longe citius, si tumores illi inciduntur, quorum causa maxime in hac vertebrarum conformatione ipsaque synchondrosi ponenda esse videtur. Nuper de hisce fusius diximus in Programmate, quo indicta fuit publica cadaueris masculini sectio.

τ) vid. FALLOPIVS Obs. anat. p. 45. Edit. primae. In Operibus Vesalii p. 704. COITERVS Cap. V. EYSSONIVS Cap. IV. KERCKRINGIVS Cap. XII. POLLICHIVS Diss. de Incremento Ossium, Lugd. Bat. 1723.

postremum in aetate integra in apophyses vertuntur. υ) Nam corpora summa, imaque sua parte, qua ipsis istud cartilagineum ligamen insidet, habent in iunioribus duas laminas, a reliquo osse per interpositam veram cartilagineam distinctas. φ) Spinosi processus terminantur alia tuberosa appendice, quae omnium diutissime et in perfecta etiam aetate, reliquo processu distincta est. Similes prorsus epiphyses insident transuersis processibus. χ) Et his appendicibus vergente aetate accidit, vt dum mediae cartilagineae indurefcunt, illae reliquo ossi accrescant nullumque huius discriminis vestigium maneat.

§. XII.

Spina in sacro et coccygis osse desinit. Sacro, ψ) quod fere triquetrum est, eiusque basi ampliori insidit vltima lumborum vertebra, cuius processus, deorsum spectantes gibberos, aliis duobus, qui leuiter sinuati ex osse sacro confurgunt, excipiuntur. Huic in opposita ac inferiori parte coccyx inhaeret, ad latera vero illud cum ossibus

D 2

maiori-

υ) vid. REALDV M COLVMBV M L. I. Cap. XVI. INGRASSIAM c. l. in Proem. ad Text. VI. Galeni p. 15. qui numerum appendicum in ossibus singulari studio persecutus est. Is thoracis et lumborum vertebrae ad ossa refert, quinque appendicibus donatas p. 17.

φ) Has duas corporum epiphyses accurate delineauit VESALIVS c. l. L. II. Cap. XL. Eas in dubium vocauit FALLOPIVS c. l. sed VESALIVS eas defendit in Examine Obs. Fallopii in Operibus p. 775.

χ) REALDV S COLVMBV S Cap. XV. p. 54. INGRASSIAS l. c. p. 17.

ψ) Οἷον ἰερόν cur dictum fuerit non vna autorum sententia est. In Etymologico Magno Edit. Sylburg. p. 468. ἰερόν ὄσῳν, τὸ ἀκρον τῆς ὀσφύος· ἔτιω γὰρ κέκληται, ὅτι μέγα ἐστίν, (ἢ ὅτι κίτριον ἐστὶ πάθος, παρ' ὅσον ἀναίρεσι) ἢ ὅτι ἰερολογεῖται, ἢ ἰεραργεῖται τοῖς θεοῖς. Μένανδρος, οἱ δὲ τὴν ὀσφύν ἀκρον θύσαντες. Ἡ ἔτι (φῆσαι) ἢ ὀσφύς

maioribus coxarum committitur. Ex quinque, rarius sex partibus illud conflatum est, quae in iunioribus media cartilagine

ὄσφῦς πρώτη Φύσται τῶν ζώων ἤγαν τῶν ἱερέων. *Sacrum os est suprema pars iliorum. Sic vocatur, quia magnum est, vel quia consecratur et sacrificatur Diis. Menander summum lumbum immolantes. Alii autem, ut dicunt, quia primus gignitur summus lumbus, animalium videlicet hostiarum.* Alius locus est in MENANDRI fragmentis ἐν τῆς μέθης p. 114.

Ἐγὼ μὲν ὦν γε, θεὸς εἴ ἂν εἶσα
τὴν ὄσφῦν ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐπιθένοι ποτὲ
Ἴε μὴ καθήγχιζε τίς ἄμα καὶ τὴν ἐγχελευν.

Ego quidem, si Deus essem, non paterer lumbum altari unquam imponi, nisi anguillam etiam consecraret. Primus locus MENANDRI integer hic est. Ἐν τοῖς ἐν τῷ Δουκόλα λεξιφάνοις v. 25. Edit. Clerici p. 52.

οἱ δὲ τὴν ὄσφῦν ἀρεαν
καὶ τὴν χολὴν, ὅσα τ' ἀβρωτα τοῖς θεοῖς
ἐπιθέντες, αὐτοὶ τ' ἄλλη καθάπνυσαν

Illi vero summos lumbos et bilem, ossaque, quae edi non possunt, Diis imponentes reliqua deuorant. Ex quibus locis manifestum est, hanc partem fuisse sacris adhibitam, et Comicum sacrificulos suos ridere, quod non opimiora sed sequiora Diis offerrent, quem locum sic etiam interpretatus est CLEMENS ALEXANDRINVS L. VII. *σρωματίων* T. II. p. 847. Edit. Ioh. Potteri, cuius vide Commentaria. In textu etymologici quaedam vitio laborare certum est, quare et verba inclusa latine reddere nolui. Existimat SYLBVRGIVS in notis ad hunc locum p. 28. haec verba magis ad τὴν ἱεράν νόσον, (sic dictus fuit, ut notum est, morbus comitialis seu epilepsia,) quam ad τὸ ἱερόν ὄσφῦν pertinere. Fere eadem sunt, quae habet MELETIVS PHILOSOPHVS de Natura hominis p. 109. *At istud, quod exacte lumborum medium est, quod sedimento supereminet, sacrum os nuncupatur, ob id videlicet, quod magnum sit, (magnum enim sacrum dici solet) siue quod vitae fatum obtinet, siquidem eo patiente animal interitum patitur, siue quod vetusto tempore illud os in sacris praesertim offerri Diis consuevit.* Luculentus etiam locus est in PLYTARCHO de Solertia animalium T. II. Ed. Xylandri p. 981. Τὸ δὲ τῷ ἀνδρὶ θαυμασιώτατόν ἐστιν, ὃν Ὀμηρὸς ἱερόν ἰχθύον εἴρηκεν. Καὶ τοὶ μέγαν τινὲς οἰονταὶ τὸν ἱερόν (καθάπερ ὄσφῦν ἱερόν τὸ μέγα, καὶ τὴν ἐπι-

tilagine continentur, in adultis vero ita concrefcunt, vt femper aliquod huius discriminis, maxime in anteriori parte inueniatur vefligium. ¶ Vertebris analoga funt haec offa, proceffibus tamen, quos vtrinque exigunt, et qui cum tranfuerfis conueniunt, latioribus donata, qui etiam in extrema fua et laterali parte omnino inter fe conflantur. In medio relinquunt foraminum, mox quatuor, mox quinque paria. A tergo etiam, quod gibberum eft, os perforatum exiftit, et imam medullae partem, quam in plura neruorum fila diuifam, caudae equinae nomine designare folent anatomici, complectitur. Nec minus haec, quae fic in eo formatur fiftila ad latus peruia eft, ex qua per fupra dicta foramina, inprimis anteriora, infignes nerui deducuntur. In pofteriori vero parte illa foramina et minora funt et membranis in recenti cadauere claufa, forte ideo a natura exculpta, vt os leuius, et commoda fedes effet ligamentis. Sacro quod inferius, in apicem contrahitur, inhaerefcit, vt dictum eft, os coccygis, iterum ex quatuor vel quinque officulis compositum, quae etiam media cartilagine connectuntur. ω) Haec cartilago prouectiori aetate, et dum facri vertebrae iam omnino coiuerunt, adhuc mollis reperitur, tandem vero post feptimum circiter annum

D 3

etiam

ἐπιληΐαν, μεγάλην νόσον ἔσαν, ἱερὸν καλεῖται.) *Mirabilis est anthias piscis quem Homerus sacrum appellat, quanquam nonnulli sacrum magnum esse existimant. Quare os magnum, sacrum, et epilepsiam, quae magnus morbus est, sacrum dicunt.* Confer locum in HOMERO Iliados L. XVI. v. 407. Consentit etiam VARINVS PHAVORINVS CAMERS in Lexico p. 380. Edit. Venet. Ἱερὸν τὸ μέγα Φασι. Καὶ ἱερὸς Φασιν ἰχθύς ὁ μέγας. confer LVD. COELII RHODIGINI Lect. Antiqu. L. VII. Cap. XII. p. 322.

- ω) De numero offium ex quibus sacrum et coccyx constat vid. ALEXANDER MONRO in Anat. Off. Hum. p. 213.

etiam indurefcit, et coccyx ex vno offe plerumque con-
ftat. α)

§. XIII.

Contra facrum fita funt offa maiora, quae cum eo
et coccyge peluim efficiunt, atque anatomicis innominata
vel coxarum offa dicuntur. Ne nimis prolixi fimus, nihil de
figura horum offium, quae confragofa admodum eft, di-
cemus. Nec quemquam ignorare opinamur, haec offa in
iunioribus effe in tres partes diuifa, quibus media cartilagine
connexis peculiare nomen eft. Haec nomina etiam poft
perfectam in adultis concretionem tenent, parsque fuma
ac posterior, caeterarum maxima, ileon, pars infima et po-
ftica ifchion, feu coxendicis os, et tandem pars anterior os
pubis feu pectinis nuncupatur. In externa fede, vbi haec
tria offa inter fe coeunt, profundus admodum finus incifus
eft, in quem rotundum femoris caput coniicitur. Ex co-
xendicis et pectinis offibus formatur foramen magnum, quod
ligamento maximam partem claufum, ouale dicitur. Sin-
gularum vero offium processus et recessus, confractum, fi-
guram, magnitudinem iam multis perfequi non huius loci
eft. Illud potius, quod magis in rationem noftri instituti
cadere videtur, fupereft, vt horum offium, quae ad peluim
pertinent, commiffuras, cartilagine, ligaminaque, quibus ad-
ftricta funt, intueamur. Os facrum praeterea, quod, vt iam
retulimus, fedem praefat vltimo fpondylo, contra ilia fitum
eft. Tranfuerfi illi processus offium, ex quibus facrum
coagmentatum eft, et quidem trium fupremorum offium
processus inter fe in laterali parte coaliti, in posteriori parte
vtrinqe finum habent excauatum, afperum et inaequalem,
cui

α) vid. Diff. POLLICII de Incremento Offium p. 29.

cui illa mutuis etiam sinibus et tuberibus exasperata insident. β) Inter haec ossa posita est cartilago, qua ut media materia connectuntur. γ) Similis vero *συνχόνδρωσις* reperitur in anteriori peluis sede, vbi pectinis ossa sibi iunguntur, de qua, num eo tempore, quo foetus per has angustias exitum molitur, diducatur, multum apud auctores disputatum fuit. δ) Nec tamen his solis cartilaginibus haec peluis ossa continentur, sed sunt plura validiora ligamenta, quae super ea illigantur. Tale ex ultimo lumborum spondylo, huiusque apophysi transuersa, et eius parte ima educitur vtrinque, et internae ac posteriori spinae, quam ossa illa habent, inseritur. ε) Alia sunt, quae a posteriore parte ossis sacri, huiusque processibus transuersis, et quidem tribus eorum supremis, qui illa parte paruis tuberibus foraminibusque exasperati sunt, veniunt, et interiori parti spinae ossis ilei inhaerescunt. ζ) Anterius alio vinculo processus transuersus primi ossis, ex quibus sacrum constat, ad ilium huiusque spinam internam alligatur. η) Omnium maxima vero et robustissima sunt ligamenta, quibus sacrum et coccyx cum

β) Hoc accurate describit VESALIUS L. I. Cap. 18. p. 70. et Cap. 20. p. 109.

γ) Haec cartilago, si in iunioribus mollis est, etiam partum faciliorem reddit.

δ) Vid. historiam a medico quodam traditam in INGRASSIA l. c. Cap. XIX. p. 245. cui tamen ipse autor parum fidei adhibet. Is enim medicus gloriatus est, se puerperam immanibus doloribus ex diuaticatis his pectinis ossibus excruciatam, iniecta adstrictiori fascia curasse. Ex recentioribus ad propriam experientiam prouocat SANTORINVS Obs. anat. Cap. XI. p. 209. vid. Auctores dissentientes in MORGAGNI Aduers. III. Animadu. 15. p. 28.

ε) WINSLOW *Anat. des os frais* § 103. T. I. p. 399.

ζ) VESALIUS L. II. Cap. 61. p. 298. WINSLOVIUS c. l. §. 105.

η) WINSLOVIUS c. l. §. 104.

cum ischio connectuntur, quae tum ex acuto processu, tum ex maiori tubere coxendicis se se latius expandunt, et super lateralem inferioremque sacri et superiorem coccygis partem finiuntur. Haec ligamenta, quae commode in duo diuiduntur, a plurimis anatomicis descripta, a WINSLOVIO sacro-ischiadica denominata sunt. Is vero ea longe altius, et quidem primum, quod magnum et externum vocat, ab ilei spina externa, ossisque sacri parte laterali, alterum inferius a prioris ligamenti parte interna deducit. *θ*) Synchronrosi, quae pectinis ossa inter se iungit, etiam subiectum ligamentum est transuersum, quod illi ligamento, quod foramini ovali innexum est illigatur. *ι*) Sic itaque haec peluis ossa cartilaginibus ligamentisque inter se colligata, et ad stabilitatem totius corporis, et ad nobilissimorum viscerum tutelam accommodata sunt. Num vero etiam hae commissurae ad aliquem, quamuis obscurum motum sint idoneae, id quod cum SCHELHAMMERO celeberrimus HEISTERVS *κ*) defendere videtur, non omnes consentiunt. Hoc aliquando praeter naturam iis incidere, quibus ex varia occasione cartilagines emollitae, et ligamenta laxa infirmataque sunt, experientia compertum est. *λ*) Vix vero, nisi in iunioribus, in quibus summa istorum vinculorum mollities ac teneritas est, haec ossa aliquam motus facultatem praestant, cum

θ) vid. VESALIUS Cap. LXI. p. 298. EVSTACHIVS Tab. 36. SANTORINVS c. l. Cap. X. p. 175. ALBINVS de Ossibus §. 190. WINSLOVIUS c. l. §. 108. ad 114. Vnicum saltem describunt REALDVS COLVMBVS c. l. p. 109. et COWPERVS in Myotomia reformata Tab. VII. lit. G. et Tab. XLVI. Lit. V.

ι) VESALIUS c. l. WINSLOVIUS c. l. §. 117. 118.

κ) SCHELHAMMERVS in Analectis Anatomicis. HEISTERVS in Compendio Anat. p. 41.

λ) vid. DEVENTRIVM in Nouo Lumine Obstetricantium P. I. Cap. III. p. 18. in quo etiam vide elegantiores horum ossium icones.

cum in aetate prouectioribus cartilaginum durities, et rigidorum ligamentorum robur omnino non sinant haec ossa ita moueri.

§. XIV.

De istorum ossium habitudine in infantibus iam supra memorauimus, sacrum ex pluribus, quae cartilago satis multa discernit, esse compositum: Iam uero addimus in foetu tenello, et qui quartum aetatis mensem nondum attigit, istam ossiculorum partem, quae vtrinque in latus mouetur, prorsus esse cartilagineam, in hac uero cartilagine prius punctum osseum a medio corpore distinctum oriri, ex quo tandem incremente, tota cartilago ossea fit; quare et singula ossa seu vertebrae in foetu maturo ex tribus ossiculis compositae sunt, id quod contra COITERVM et EYSSONIVM animaduertit KERCKRINGIVS. μ) Coccyx uero cartilaginea appendicula prorsus concreta existit, in qua nullum, quale in adultis est discrimen, obseruatur. De coxis etiam iam retulimus, eas ex tribus ossibus in iunioribus esse compositas. Praeterea amplior summaque ilei pars cartilagine terminatur, ex qua etiam magnum aequae coxendicis tuber, ac huius superior acutusque processus constant. In adultioribus tandem istae quidem cartilagine multum recedunt, ast tamen diu satis et non raro ultra uicesimum annum conspiciuntur tum discriminis illius uestigia, tum epiphyses ilei spinae et coxendicis tuberi inhaerentes.)

§. XV.

Dum ad costas sternumque uenimus, Diuini Opificis summam industriam mirari oportet, qua pectus ex numero pluribus mobilibusque ossibus, interpositis alternis musculis effe-

μ) c. l. Cap. XII. p. 241.

) vid. INGRASSIAS c. l.

effectum est. Vt enim hoc cauum ad perennem aëris reciprocationem, hauriendum emittendumque spiritum aptum esset, nec solis ossibus constare potuit, nec solis musculis, quod illa rigerent, motumque impedirent, hi vero nulla etiam exterius accedente vi residerent, et cor non minus, ac pulmones, spongiae assimiles comprimerent. Iam vero etiam pulmones respiratu commode dilatantur, et ista viscera ossibus, seu repagulis, contra omnia, quae exterius incidere possunt, muniuntur. Missis iam omnibus, quae de costarum numero, et diuisione in veras ac nothas, ab anatomicis traduntur, solum positum figuramque earum paucis indicabimus. Illae primis suis partibus rotundiores vertebrarum corporibus excipiuntur; vbi tamen aliquod discrimen est. Suprema enim costa, duaeque vltimae ex spuriis, vni saltem vertebrae, exiguoque sinui eius corpori inciso, insident, reliquae vero per sinus, qui duabus vertebris communes sunt, multumque exporrecti accipiuntur. Ad transfuersum etiam pollicem a priori alius est articulus, vbi costae leuiter capitulatae transfuersis vertebrarum processibus, ea parte paululum sinuatis inhaerent. Et hi articuli suas habent cartilagineas, quibus et sinus et capitula laeuigantur, nec minus ligamenta, quibus in sede sua continentur. Quia vero imae duae costae, in primis vltima, quae nec ibi capitulata est, ad processus transfuersos vertebrarum haud perueniunt, illae maioribus, multumque exporrectis ligamentis, ex iisdem processibus eductis deligantur. §) Superiores costae breuiores

§) Vltima costa toti fere adhaerescit diaphragmati, et huius motu ad interiora multum trahitur, id quod commode fieri non potuisset, si, vt reliquae costae, et haec arctius ad transfuersum vertebrae processum deligata essent vid. Cl. HALLERVM de Diaphragmate et MONRO c. l. p. 242.

res existunt, inferiores vero longiores (excipiendae tamen sunt imae spuriarum) quae arcuatae multum in interiora recurvantur. Ille flexus in tergo conspicuus est iuxta articulum, quo costae contra vertebrarum processus obliquos positae sunt, ita tamen, vt in inferioribus ille flexus plus a vertebris recedat. o) Dum costae oblique descendunt, et dum inferiores longiores fiunt, illae in antica parte multum inter se recedunt, pectusque et latum reddunt amplumque, et ad alternos motus idoneum. In eundem finem costae, praeterquam quod, vt diximus, arcuatae sunt, etiam ita intortae existunt, vt inferior illarum ora magis versus exteriora proiiciatur, id quod maxime in vltimis verarum deprehenditur. Tandem costae antierius leniter versus interiora flexae, in cartilagineas degenerant valde renitentes, quae cum pectoris osse committuntur; quarum cartilagineum non vna ratio est. Suprema enim costa vtrinq; eo processu cartilagineo destituta est, cuius extremum osseum, cartilagineam apophysi, ex sterno ipsoeductam accipit. Sex aliae costae, in cartilagineam versae, antierius sterno insidunt, quarum cartilaginea capitula ab eius lateralibus sinibus excipiuntur. Differunt hae cartilagineae et magnitudine et ipso flexu. Supremae breuiores, imae longiores sunt, et antierius aequae ac iam de ossea parte dictum est, in interiora curvantur. Quinque etiam vltimae verarum costarum ita cum sterno coeunt, vt in progressu primum depressae, extremis suis rursus ad sternum exurgant, et notabilem flexuram recipiant. Spuriarum vero cartilagineae ad sternum non perueniunt, quarum tres priores in vnam quasi appendicem conflatae, ad vltimam verarum costarum accedunt, duarum ve-

E 2

ro

o) VESALIUS Cap. XIX. fig. 2. ea parte, cui numeri inscripti sunt.

ro imarum breuiore cartilagine in ligamenta degenerant, quae abdominis musculis inhaerescunt.

§. XVI

Pectoris os, seu sternum suprema sua parte, qua a faucibus incipit, amplum est, media angustum, et tum inferius rursus latefcit ab vtraque parte lunatum. Terminatur appendice, quae in iunioribus cartilaginea, in aetate prouectioribus non raro ossea est, et quia obtusi mucronis figuram repraesentat, Graecis *Ξιφοειδης* dicitur. Hanc appendicem bifidam reperiri non adeo rarum est. Sternum, dum a supremis descendit, multum in anterius proiicitur, quod vltimae verarum costarum, quae ad illud tendunt, supremis magis exporrectae sunt, et longioribus etiam cartilaginibus finiuntur. *Ξιφοειδης* tamen appendix in interiorem partem recuruata est. Torum os, posteriori sua sede, qua pectori insidet, modice cauatum, anterius gibbosum est, minus tamen quam brutis, quibus pectus carinatum esse PLINIUS animaduertit. π) Nec praetereundum, hoc os, etiam in admodum adultis, in duas dirimi partes, quae media cartilagine connectuntur. ρ) Suprema pars plenior est latiorque, quae vero, dum ad dictam commissuram multum angustatur, triangula fere existit. Inferior pars oblonga, dicta appendice terminatur, quam ab ea diducere non difficile est. Haec *Ξιφοειδης* appendix minimae crassitudinis existit, totum vero os, media sua parte crassissimum, ab utroque latere tenuatur. Magna prae omnibus aliis ossibus sterni est raritas et mollitudo, quippe quod totum ex cellulis minoribus medullarem succum continentibus constat.

§. XVII.

π) L. XI. Cap. 37. T. I. p. 63r. Edit. Harduin.

ρ) VESALIUS c. l. p. 79. existimat et in hac commissura aliquem esse motum, huncque deprehendi in magnis respirationibus.

§. XVII.

A sterno incipiunt iugula, graecis *κλέιδες* dicta, quae ad omoplatas tendunt, haecque vt et totum brachium sustinent. Sunt haec ossa oblonga, ad sternum in anteriora, ad omoplatas in posteriora curuata, et quae speciem latinae litterae S repraesentant. Inferius iugulum sinu excipitur, qui elatiori sterno, supremaeque huius parti, versus latera posteriora insculptus est. Ad sternum autem iugulum intumescit longeque plenius est, et fere triquetrum, cartilagine tamen mollium, quam etiam sinus, sterno incisus, vt omnes articuli, habet. Inter has sterni iugulique cartilagine alia est media, qualis in articulo inferioris mandibulae et ossium temporum inuenitur. σ) Ligamento membranaceo validiori et hic articulus comprehenditur, quod ex ora istius sinus, qui sterno incisus est, confurgit, mediae cartilagini inhaerescit, et in iuguli extremam partem inseritur. τ) Suprema parte iugulum recuruum et latefcens contra homoplatam, magnumque illius processum, qui ex huius dorso confurgit et *ἀκρωμιον* dicitur, situm est. Talis est commissura, vt in anteriori gibbaque huius acromii multum latefcens fede, sinus sit leuissimus, cartilaginofus, qui capitulum, minime ex-

E 3

tube-

σ) Huius articuli accuratam descriptionem nuper admodum dedit iam saepe laudatus ALEXANDER MONRO, in Commentariis Edinburgensibus quibus Titulus *Medical Essays and Observations by a Society in Edinburgh 1733.* Obf. XI. p. 124. Cartilagine in ter sternum et iugulum positam vid. in VESALIO L. I. Cap. XXII. p. 86. confer WINSLOVIVS et eiusdem laudati MONRO *Anatomy of the Humane Bones.*

τ) vid. VESALIUS L. II. Cap. XXXVI. p. 242. WINSLOVIVS et hic alia adiecit, quae huic capsulari exterius inhaerescere, illiusque robur augere dicuntur. Describit etiam nouum ligamentum quod in posteriori sterni parte ab vno iugulo ad alterum exporrectum, haec duo ossa deligare inter se dicitur c. l. §. 248.

tuberans et oblongum, quod in posteriori et laterali iuguli sede est, accipit. Et hic articulus praeter cartilagineas, quae ossibus inhaerescunt, aliam minimam interuenientem habet, quae maiorem, vt videtur, mobilitatem praestat. υ) Ligamentum comprehendit articulum, iis simile, quo iugulum pectoris ossi adstringitur; etiam illud mediae cartilagini inhaerescit. Ad haec, quo melius in sede sua contineatur iugulum, illud alio omoplatae processu sustinetur, qui ex huius ceruice eductus *ἀγκυροειδής* vel *κορακοειδής* dicitur, et ligamento valido illi tuberculo, quod is processus summa mediaeque sua parte habet, valentius adligatur. φ)

§. XVIII.

Iugulis fultae sustinentur scapulae Graecis *ὀμοπλάται* dictae, quae ossa lata, triangula, tenuia et leuia, insigniores excessus habentia, supremae ac posteriori thoracis parti versus exteriora imposita sunt, cui sedi pluribus musculis constricta quasi innatant. Ne a proposito nimium aberremus, missis caeteris omnibus, ea saltem attingere integrum erit, quae ad situm eorum mobilitatemque, quae his ossibus maxima est, attinent. Vtraque igitur omoplata, exterius gibba, interius caua, erecto corpore, et quiescentibus omnibus musculis ita sita est, vt ora omnium longissima, quam basin vocant, sua suprema, eaque parte, ex qua scapulae spina excrescit, fere spondylorum processus spinosos attingat. Ab his vero basis, dum descendit, non parum recedit, ita vt angulus scapulae inferior fati a vertebrarum spina dimotus sit. Supe-

υ) VESALIUS c.l. Cap. XXI. WINSLOVIUS §. 244. existimat hanc cartilagineam non in omnibus cadaueribus reperiri, cum quo sentit MONRO c.l.p. 262 qui in senibus aliquando loco cartilaginis ossiculum sesamoideum inuenit.

φ) Hoc ligamentum etiam in duo diuidit WINSLOVIUS §. 250.

Superior ora, quae inter coracoidem processum et supremum basis angulum transuersa est, ad modo dictum angulum elatior, et ad processum depressior existit. χ) In fede sua firmatur ex aliqua parte illo articulo, qui, vt retulimus, inter acromium et iugulum est. Verticillatus vero eius processus, qui collum audit, sedem opportunam humero praefat, cuius rotundum caput huius $\gamma\lambda\eta\eta$ excipitur. Quia vero caput, valde tumidum maiore parte extra $\gamma\lambda\eta\eta$ situm est, validissimo ligamento, totum articulum comprehendente, deligatur. ψ) Articulum a suprema sua parte tuentur duo isti alii processus, qui ex scapula exsurgunt, nec non ea, quae inter hos existunt ligamenta. ω) Non nisi itaque hac suprema parte omoplata ossibus, humero et iugulo inhaeret, aut potissimum musculis, quorum magnus numerus est, in fede sua continetur, quae iam nominasse fatis erit. Itaque omoplatam adligat, ossi hyoidi, musculus coracohyoideus; α) occipiti, processibus spinosis vertebrarum colli dorsique, vt et clauiculae, musculus trapezius; inferioribus vertebris colli, supremis dorsi, harumque spinis, rhomboides; processibus transuersis quatuor priorum vertebrarum colli, musculus eleuator; β) Secundae, tertiae, quartae, quandoque quintae costarum verarum, musculus ferratus minor anticus; γ) costis veris omnibus, vni alterique spuriarum, musculus ferratus,

χ) vid. EVSTACHII Tabulas XLIV. et XLV.

ψ) Huic capsulari ligamento VESALIUS tria alia addit. L. II. Cap. 25. p. 222. Illud aliis fibris exterius accedentibus compositum esse docet WINSLOVIUS l. c. §. 259. Notum est sub hoc ligamento exterius ascendere alterum bicipitis tendinem.

ω) vid. EVSTACHII Tab. XXXIII.

α) WINSLOVIUS Homohyoideum vocat.

β) Aliis dicitur musculus patientiae WINSLOVIO angularis.

ratus seu dentatus anticus maior; humero, musculi deltoides, supraspinatus, infraspinatus, teres maior, teres minor, subscapularis, coracobrachialis; vlnae, huiusque processui, qui olecranium dicitur, extensor cubiti longus. δ) Radio tandem, musculus biceps. ε) Musculus etiam latissimus dorsi seu aniscalptor, qui humero mouendo dicatus est, non raro omoplatae, huiusque inferiori orae adhaerescit. ζ) Hi omnes musculi, siue omoplatae siue aliis ossibus mouendis inseruiunt, insignem isti mobilitatem praestant, quos multimodos motus singulari studio persecutus est celeberrimus WINSLOVIUS. η) Quia vero haec ossa adeo lubrica sunt et mobilia, tergoque veluti innatant, illa facillime praua aliqua agendi consuetudine et sede sua mouentur, et corpori insignem deformitatem adferunt.

§. XIX.

Reliquum est, vt paucis horum ossium constitutum in infantibus exponamus. Costae atque clauiculae maturius foli-

γ) Dicitur alias pectoralis minor.

δ) DOUGLASSIO hic extensor longus, et breuis communi nomine bicipitis externi appellantur. WINSLOVIUS vocat anconeum maiorem.

ε) Dicitur DOUGLASSIO biceps internus, WINSLOVIO coracodialis.

ζ) vid. COWPERI Myotomiam Tab. XLVIII. Lit. K. Iam hunc nexum contra nonnullos sui temporis anatomicos defendit GALENVS de Administr. Anat. L. V. Cap. I. Tom. IV. Ed. Chart. p. 112. et de Vsu Partium L. XIII. Cap. vlt. p. 631. qui ideo etiam aliquam scapulam mouendi potestatem illi tribuit. GALENUM vero confutat VESALIUS L. II. Cap. XXIII. p. 218. Nexum hunc cum scapula, quem nuper in cadauere demonstrare potui, non semper reperiri docet WINSLOVIUS T. II. §. 194. confer §. 931.

η) In Comment. Acad. Reg. Scient. Anno 1719. p. 63. 1723. p. 98. 1726. p. 252. Edit. Amstelod.

solidantur in foetu, et priores quidem antè paulo longioribus cartilaginibus finiuntur, in parte postica vero capitula primis mensibus cartilaginea, in partu ossèa ac penitus efformata sunt. Cum vero cartilagine, quibus capitula, ita etiam in adultis mollita sunt, in infantibus paulo maiora existant, non pauci, et inter hos ipse KERCKRINGIUS θ) in eam opinionem inducti fuerunt, ista in infantibus prorsus cartilaginea esse, cui rei tamen *ἀποψία* refragatur. Eam enim solertiam in formandis ossibus persecuta est diuino consilio natura, vt post partum illa perfecta absolutaque essent, quorum motus ad vitam prae reliquis necessarius existit. Ne itaque in illo perenni motu, quo pulmones adspirantes se contrahunt, respiratu dilatantur, pectus laboret, costae ante partum plenae sunt et completae, id quod etiam inferioris mandibulae condylis accidit, quorum agitatione et motibus lac et fugitur et in stomachum depellitur. ι) VESALIUS κ) quidem duas epiphyses costis ea sede tribuit, qua cum vertebrarum tum corporibus, tum processibus transuersis committuntur. Ast in variis praeparatis, quae haec scribenti, ad manus sunt, nullae verae appendices conspiciuntur; sed cartilagine, quibus costae in his articulis laeuantur, in iunioribus productiores sunt, magisque excurrunt, quae prodeuntibus annis indurescunt et contrahuntur. Clauiculae mox tertio circiter mense absolutae sunt, ossèamque duritiem habent, quare KERCKRINGIO λ) *ἰσέα πρωτογενέα* dicuntur. Hac enim firmitate in ipso partu egere videntur,

θ) Cap. XIV. p. 246.

ι) vid. MONRO in Osteologia p. 242.

κ) L. I. Cap. XIX. p. 77.

λ) Cap. XVI. p. 250.

tur, dum humeri, quos claviculae sustinent, in istis vteri, huiusque oris interni angustis valentius comprimuntur. μ) Sternum ab initio nihil, nisi cartilago est, adolescente vero in vtero foetu, quarto vel quinto circiter mense, conspiciuntur in eo puncta ossea, mox sex, mox pauciora, quae dum crescunt, sibi adunantur. In nouem vero mensium partu plerumque illud ex quatuor officulis compositum est, quae multa cartilagine finiuntur, eaque inter se connectuntur. ν) Coalescunt crescente aetate haec ossa, per multos tamen annos sterno illa cartilago manet, quae vt supra retulimus, inter supremam latioreque eius partem et alteram oblongam media est. Appendix etiam *Xiphoidis* et cartilaginea est, et facile a medio osse diuellitur. In omoplata ad partitionis usque tempus et basis, et acromium, et coracoideus processus, et tota ceruix cum glenoidesinu, nihil nisi cartilagineae sunt. Priores tres mutantur in epiphyses, quae etiam in ephebis non raro conspicuae sunt, ceruix autem ita induratur, vt os sensim ac sensim, diminuta contractaque cartilagine excrescat, non vero, vt de aliis dictum est, in distinctam euadat epiphysin.

§. XX.

Tam admirabilibus commissuris, tot cartilagine molitibus laeuigatisque cardinibus, tot ligaminum implicationibus trunci ossa, vt ad varium motum praestandum idonea essent, continentur; quam elegantissimam fabricam ideo prolixiori commentatione exponi necesse fuit, quia, si eius cogni-

μ) Vid. MONRO c. l. p. 255. POLLICHIUS c. l.

ν) Rarum forte est videre sternum cuius officula ad longitudinem diuisa sunt, quale EVSTACHIUS delineauit Tab. XLVII. fig. 21. Puncta enim ossea plerumque medium cartilaginei sterni occupant, et aequaliter in orbem crescunt. vid. POLLICHIUM c. l.

cognitione destituitur medicus, nunquam de horum ossium distortionibus et totius compagis deformitatibus, nec de thoracum vtilitatibus noxisque recte statuere poterit. Dum vero istas harum sedum prauitates, nunc paulo curatius exponere volumus, a spina ordiendum est. Ex imbricatarum vero vertebrarum nexu manifestum est, non nisi maxima vi haec ossa in adultis ita expelli, vt toto suo loco moueantur, nec hoc fieri posse, nisi compressa ruptaque medulla, quae per spinae medium fertur. Si ceruicis spondyli ita emouentur, homo repente iugulatur, si vero ii, qui ad lumbos sunt ita excidunt, femina resoluuntur, vrina fecesque primum supprimuntur, mox sine voluntate prorumpunt et aeger intra paucos dies moritur. Incidere vero potest, vt homini prono, vel in latus inclinato, obliqui processus ita distrahantur, vt sursum spectantes processus inferioris vertebrae super deorsum spectantes processus incumbentis vertebrae efferantur. Iis, quibus hoc accidit, non licet erecto corpore esse, sed tales semper proni in anteriorem partem inflectuntur. Si vero ex vna demum, dextra laeuaque parte inter se recesserunt dicti processus, homo pronus in latus contrarium aliquantum inclinatur. Veteres plura de luxata spina prodiderunt, hanc tamen rationem ignorasse videntur. Nec illis modis, variisque machinis, quas ad valentius extendendam spinam, retroque cogendos spondylos excogitauerunt, quidquam praeter summos dolores, quibus aegros sic dirumpi necesse est, efficere potuerunt. §) Nam si toto suo loco motae sunt vertebrae, eius rei cura

F 2

nulla

§) vid. HIPPOCRATEM de Articulis Sect. II. Tom. XII. Edit. Chart. p. 374. seqq. et Tab. IV. fig. 388. 389. CELSUM L. VIII. Cap. XIV. PAVLVM L. IV. Cap. 79. p. 102. Edit. apud Aldum. ORIBASIVM de Machinamentis Cap. XXXV. T. I. Collect. H. Stephani p. 195.

nulla est, propter ruptam medullam. Si vero, quamuis non exciderint, paululum tamen prominent, quod in iunioribus maxime incidere solet, id non iugulat, nec tam valenti intentione curandum est, sed ea ratione, vt de gibberosis mox dicendum. Si vero obliqui processus inter se recesserunt, illa quam veteres tradiderunt methodo, spondyli haud fatis diducuntur, nec commode reponuntur. In tali casu oportet hominem supra rotundum aliquid, dolium, vel supra conuolutum scorteum puluinum collocari, eiusque et ceruicem et nates a ministris deprimi atque vrgeri, sicque spondylorum obliquos processus magis diduci, qui tandem modico aegrotantis flexu in sedem suam reuertuntur. Si vtrinque emoti sunt obliqui processus, conuenit hominem in prouum dari, si vero in vna saltem parte, eum paululum in latus inflecti, ita vt semper ea pars, qua dicti processus inter se recesserunt, superior sit. o)

§. XXI.

Thoraces vero non iis adhiberi solent, quibus ossa magna vi luxata et penitus e sede sua mota sunt, sed gibberosis, quibus ossa aliqua parte indecore prominent, quorum vitiorum tamen dissimiles admodum casus curationesque sunt. Spina in posteriorem partem si proiicitur, vitio κύφωσις vel κύρτωσις nomen est. Huic contraria existit λόγγωσις, in qua spina in priorem partem inclinata, ac veluti lunata efficit, vt sternum etiam multum promineat. In σκολώσει spina tortuoso flexu in latus inclinata est. π) Addunt quartum modum quem σείσιον appellant, in quo, vt GALENI verbis vtamur, vertebrarum compago dimouetur, illae
vero

o) vid. PETIT *des Maladies des Os* T. I. Cap. IV.

π) Qualem delineat CHESELDENIUS in Anatomiae Tab. VI. Similis in Lipsiensi Theatro asseruatur.

vero suo loco manent. ε) Haec *σείσις* illud vitium esse videtur, de quo plebei, qui graui opere perfunguntur, saepe conqueruntur, Germ. *das Wehethun*. Accidit enim adultis, dum totius corporis nixu in aliquid incumbunt, vel grandia pondera tollunt, infantibus vero, dum eorum teneriora corpuscula repente in variam partem inclinantur, in quibus valentiori intentione spondylorum ligamenta grauius affici verisimile est. Ex variis indiciis hoc factum esse cognoscunt. Tales enim dolore infestantur, qui a tergo ad praecordia tendit, nec motum facile sustinent, sed lassitudine et torpore impediuntur, nulla iis cibi cupiditas est, sed fastidium, praecordiorum grauitas et crebrior vomitio. Cum vero harum rerum plures aliae causae esse possint, et eadem symptomata accidere, si in ventriculo plus est quam quod concoqui possit, stomachus imbecillus, aluus stricta, colon a contentis inflatum, caput infirmum, paulo subtiliorem observationem adhiberi decet, nec semper mulierculis credendum, quae saepe non merentium vertebrarum *σείσιν* accusant. Vulgus huic vitio mederi solet, dum alius homo suum genu contra aegrotantis in terra sedentis tergum ponit, huiusque manus supra pectus decussatasprehendit, et quantum valet, adducit. Si de infantibus eadem suspicio est, umbilico cucurbitulam vitream, aliudue vasculum aptant, illudque, dum ardentem cereum in istud coniiciunt, corpori imprimunt. Putant enim, quae his auxiliis credulitatem suam addixerunt foeminae, ita diductas vertebrae rursus

F 3

inter

ε) Ὅταν, διακνηθῶσι μὲν αἱ ἀρμονίαι, κατὰ χεῖραν δὲ οἱ σφένδαλοι μένωσιν. In Comment. III. in Libr. Hippocratis de Articulis Text. II. T. XII. p. 368. vbi has gibberum rationes exponit. confer eiusdem L. IV. de Locis Affectis Cap. VI. T. VII. p. 460. et PAVLVM L. VI. Cap. CXVII.

inter se iungi, et ligamenta ad pristinum habitum reuocari. Cum vero in leuiori malo, interposito tempore, omnia sponte in antiquum statum redire possint, forte fabulae locus factus fuit, iis artibus restitui, quae per se sanescunt. Perfectam *σῆσις*, seu ligamentorum imbecillitatem, per frequentes exercitationes a teneris assequuntur gesticularii, qui magna facilitate corpus motu supino et obliquo inflectunt.

§. XXII.

De homoplatis iam supra diximus, eas non raro e fede sua motas corpori deformitatem adferre. Nam aliquando altera eminent, altera depressa est; Nec rarum est videre alios, quibus vel vnus vel vtriusque omoplatae *basis*, ad dorso spinam sita, in posteriorem partem proiicitur, et multum a costis recedit. *σ*) Quia vero super scapulam humerus agitur, et hunc ex his scapulae distortionibus iusto elatiorem esse, vel deprimi, vel nimium in anteriora porrigi intelligitur. Imo, si omoplata ex vna parte depressior est, spinam etiam inflecti, et in contrarium sensum proiici, et *σκολιωσις* oriri necesse est, quare horum ossium in gibberosorum curatione maxima ratio habenda est. Innominata ossa nunquam paululum inter se, et a sacro, cum quo committuntur, recedunt, dum propter ligamentorum imbecillitatem, cartilaginumque mollitudinem istae commissurae mobiles fiunt, et turpem claudicandi necessitatem adferunt. Si vero ex vno latere ilium deprimitur, idem accidit, quod mox de omoplatis dictum fuit, spinam etiam distorqueri. Si spina gibbosa est, non minus sternum vario vitio peccat, et vel indecore proiicitur vel carinatum, vel nimis depressum est

σ) A GALENO tales dicuntur *πτερυγώδεις*, quia omoplatae alarum in modum prominent L. II. de Temperamentis Cap. VI. T. III. p. 67.

est τ) vel in aliquam partem inclinatum et deforme. Eius autem appendix ζ. *Φοειδης* frequentius retro datur, rarius in partem priorem. Prius in iis obseruauimus, qui, dum scribunt leguntque, mensae vel pulpito toto pectore incumbunt, quae res non raro fons est grauissimarum et pertinacissimarum valetudinum. υ)

§. XXIII.

Ad horum vero vitiorum curationem nihil magis pertinere videtur, quam causarum notitia, quae, cum non omnibus gibberosis eadem auxilia, nec cunctis thoraces conueniant, paulo subtiliori obseruatione inuestigandae sunt. Mederi itaque volentibus sedulo respiciendum est, num membrorum prauitates, quas thoracibus coërcere volunt, ab internis causis profectae fuerint, num ab externis, num, id quod rarum non est, ab vtrarumque confortio. Plures enim ex praua corporis habitudine gibbos fieri, iam HIPPOCRATI innotuit. Notus est eius Aphorismus. φ) *Qui gibbi ex asthmate aut tussi fiunt, ante pubertatem intereunt*: circa quae verba multum laborauerunt interpretes. Eorum tamen sententia propinquior vero videtur, qui haec Coi verba de iis pronuntia esse existimant, quibus ex metastasi prauis humoris ad interiora thoracis facta, tumores seu tubercula formata fuerunt. Dum enim eiusmodi tumores sub vertebrarum ligamen-

τ) Qui pectus valde depressum habent vocantur GALENO *συνδωδεις*, quia *ὁ θώραξ στενός ἐστιν, ἔτιωσ ὡς σπυς*, pectus asseris in modum angustum est.

υ) vid. BARTHOLINI Epist. Med. Cent. IV. Ep. 77. p. 456. SCHENCKII Obs. Med. L. II. Obs. 264. p. 507. BONETI Sepulchrorum Anat. L. III. Sect. VII. Obs. 17. p. 777.

φ) Sect. VI. Aphor. 46. *ὁμοιοί ὕβοι ἐξ ἀσθματος, ἢ βηχὸς γίνονται πρὸ τῆς ἡβης ἀπολλύονται.*

gamentis earumque perioftio ipsi offi inhaerescunt, illa vincula ea parte attolluntur, et violentius adducuntur, quibus sic spina inclinata in contrariam partem proiicitur et gibba redditur. Haec tubercula, quamdiu adhuc in inflammatione consistunt, narium haemorrhagia quandoque solui HIPPOCRATES alio loco animaduertit. χ) Si vero illa magis nocenter adolefcunt ad suppurationem spectant, tandemque maturefcunt, per se aperiuntur et pus effundunt. Huius puris, si magna vis est, pulmo comprimitur, et homo intercepto spiritu perit. Si vero non multum puris eiectum fuit, illud in pulmones, qui tumori non raro inhaerescunt, destillat, hos exest, ex qua exulceratione frequens tuffis purisque excreatio accedit, et vera phthisis, quae tandem hominem tollit. Difer-tis verbis hanc rem alio loco indicare videtur HIPPOCRATES, vbi tubercula circa pulmones orta gibberis et distentionis neruorum (per τὰ νεῦρα ligamenta intelligit) causam esse pronunciat. ψ) Et rupti eiusmodi tuberculi exemplum

χ) In Coacis Praenot. n. 312. Edit. Chart. T. VIII. p. 869. Πάχιος δια-
στροφὴν, καὶ δύσπνοιαν αἱματος ῥύσις λύει. *Spinae distortionem ac
spirandi difficultatem sanguinis fluxus soluit* Spinae vero distor-
tionem ab inflammatis musculis et ligamentis ortam soluere
potest haemorrhagia narium vid. doctissima commentaria in
hunc locum IACOBI HOLLERII et DESIDERII IACOTII
ex Edit. Lugd. 1576. p. 627. et LVDOVICI DVRETI p. 193. ex
Edit. Parif. 1588.

ψ) De Articulis Sect. II. Text. IX. Tom. XII. p. 371. Φυματῖα τε,
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, κατὰ τὸν πνεύμονά εἰσιν, οἱ τοιαῦτοι σκληρῶν φυ-
μάτων καὶ ἀπέπτων. Καὶ γὰρ ἡ πρέφασις τῆς κυψώματος, καὶ ἡ
ἐντάσις τοῖσι πλείστοις, διὰ τοιαύτας συστροφὰς γίνεται. ἥσιν ἀν κοι-
νωνήσωσιν οἱ τόνοι, οἱ συνεγγυς. *Sunt vero tales plerumque tuber-
culis ad pulmonem obortis adfecti, iisque duris et crudis. Ple-
risque propter has collectiones humorum fiunt occasiones gibberis
et neruorum distentionis, cum quibus nerui propinqui communio-
nem*

plum in Agefis filia describit HIPPOCRATES, quae ex eo, quamuis non gibberosa tamen asthma facta fuit. ω) Sunt etiam exempla gibberum, ex aliis grauioribus morbis relictorum. In coco tale vidit ex phrenitide HIPPOCRATES, α) qui etiam in angina colli vertebrae intro datas obseruauit. β) Celeberr. WEDELIVS γ) vero puellum quinque annorum describit, qui ex dysenteria gibbus factus fuit. Si vero in his tumoribus, quae ipsis ossibus insident, mala corruptaque materia coiuit, ea saepe in ligamentorum istorum velamento, quo spondylorum corpora inuestiuntur includitur, et tunc rara vertebrarum ossa rodit, eaque nonnunquam ad medullam exest. Ex hac exulceratione ossiumque carie, praeter magnos cruciatus, et quae quandoque incidere solet crurum paralyfin, febricula accenditur, et aegri per multum tempus miserum spiritum trahentes, tandem emaciati omnibusque viribus defecti tolluntur, quarum rerum exempla legere licet et apud BLEGNY δ) et apud COWPERVM ε)

§. XXIV.

nem habent. confer Annot. FOËSII ad hunc locum Sect. VI. p. 78. et GALENI Commentarium in supra citatum Aphorismum et in hunc locum, aliosque praestantiores commentatores PHILOTHEVM in Aphorismos Hippocr. p. 118. et FRANCISCVM VALESIVM p. 195. Hanc rem vero singulari studio persequutus est, et nostram sententiam contra MERCVRIALEM aliosque defendit, MARCVS AVRELIVS SEVERINVS in doctissimo Opere de Recondita Abscessuum natura, eiusque libro VI. qui agit de gibbis, valgis et varis.

- ω) Epidem. L. VI. Sect. IV. Text. IV. T. IX. p. 476.
 α) Epidemicorum L. V. Text. 33. T. IX. p. 345. et L. VII. Aegrot. 81. p. 783.
 β) Epidem. L. II. Sect. II. Text. 28. p. 145.
 γ) In dissert. de Gibbere.
 δ) In Zodiaco Medico Gallico Mens. Febr. Obs. 13. p. 48.
 ε) In *the Anatomy of Humane Bodies* ad Tab. LXXXXIII. qui hoc in secto corpore Comitissae de Peterborough obseruauit.

G

§. XXIV.

Haec tamen tubercula non a solis internis causis proficiscuntur, sed etiam ab iis, quae exterius accidere possunt. Aliquando enim sanguis aliusue humor in his sedibus ex ictu, vehementiori motu et distortionem, aliisque occasionibus concurrat, qui tandem, nisi natura, quae saepe incomprehensibilis est, occultas medendi vias inuenerit, maturefcit, abscedit, et in integerrimis corporibus funestam tabem infert. Hoc contingere potuisset puero a WEDELIO §) commemorato, qui cum duorum annorum cum dimidio esset, ex casu ab alto facto gibbosus fieri coepit, et a carnifice, quem parentes in medelam adhibuerant, mollientibus vnguentis delibutus, per inferiora membra solutus fuit. WEDELIVS adhibitis idoneis auxiliis ei mederi potuit, ita vt pedibus etiam, postquam grauiter indoluerant, motus redierit et ambulandi potestas. Vero enim simile videtur hunc puerum ex tuberculis, intus enatis, gibberosum factum fuisse, tandemque paralyticum, quod illi tumores, ex emollientium vsu, multum incrementum, tandem spondylos, in puero imbecillo multa mollique cartilagine distinctos, e sede sua propellerent, et spinae medullam comprimerent. Curatus vero fuit accedente febre, qua, vt et congruorum pharmacorum vsu humor, qui coiuerat, discussus fuit. Minor tamen gibbus, vt videtur ex ligamentorum imbecillitate remansit. Commemorabilis etiam historia est, quam Regis Galliae Archiater, CHICOYNEAV de puella nouem annorum retulit. η) Haec cum corpore valde tenuato esset, et fere tabido, habuit

§) In Ephem. Nat. Cur. Dec. I. Anno II. Obs. 230. p. 333.
η) vid. *Les Memoires de l'Academie des Sciences* 1731. p. 724.

buit (ex qua occasione non constat) omoplatarum sinistram elatiorem, vtramque vero in posteriora proiectam, multumque a costis recedentem, spinam autem distortam ac per σκολίωσιν in sinistrum latus inclinatam. Febre laborare coepit continua, multum feruorem habente, ad quam tussis spirandique difficultas accessit. Febris tandem sanguinis missione aliisque auxiliis aliquantum tenuata fuit, lenta tamen febricula corpus sine intermissione tenuit, et increbescente tussi, ac pectore multum dolente, spiritum longe difficilius, quam ab initio reddere potuit aegra. Cum vero omnia conclamata esse viderentur, finita fuit febris crebriori puris, cui paucus sanguis admixtus erat, deiectione, qua per decem circiter dies, non sine magno et alui et inferioris ventris dolore, laboravit puella. Meliuscule tamen ipsi esse coepit, et tandem graui hac valetudine leuata fuit ac sanitati restituta, id quod vero mirum visum fuit omnibus, post superatam ea ratione febrem, non solum homoplateae in sedem suam omnino reuerterant, sed et spina incuruata multum in melius mutata fuit, et fere ad naturalem proceritatem reuocata, id quod solius naturae beneficio, nullo exterius adhibito auxilio factum est. θ)

Non ita res feliciter cessit in caementario, cuius historiam

G 2

Cele-

θ) Pus ex thoracis empyemate non solum per renes, sed etiam per aluum expurgari se vidisse testatur GALENVS de Locis Affectis L. VI. Cap. V. Tom. VII. p. 517. Ημεῖς γε πνεύμονος ἀπόστημα δι' ἔριων ἐκκαθάραθ' ἐν ἐθρυσάμεθα, καὶ θώρακος, διὰ τε τῶν ἐντέρων καὶ τῆς ἕδρας. Nos autem pulmonis vomicae, per urinas expurgatam vidimus, pectoris autem per intestina et aluum. HIPPOCRATES in Coacis n. 429. T. VIII. p. 877. hanc sententiam pronunciauit. Τοῖσιν ἐμπύοισι τὸν πνεύμονα, κατὰ κοιλίην πῦον ὑποχωρεῖ, θανάσιμον. *Iis, quibus pulmo suppuratus est, si pus per aluum fuit, lethale est.* Sed hoc intelligendum est de iis, quibus pulmo post vomicae ruptam per vlcus exesus est, et qui vera phthisi

Celeberr. ZWINGERVS tradidit. *) Hic, cum magno nisu praegrandem lapidem e loco mouere vellet, in lumborum regione sensit fragorem grauemque dolorem. Spinam inuententes primam lumborum vertebram in posteriorem partem emotam esse deprehendisse sibi visi sunt. Ab eo tempore miser nec opere suo satis perfungi, nec nisi baculo suffultus incedere potuit. Neglexit nihilominus malum, illudque tandem, cum ingrauesceret, thermis curare voluit. Quam primum vero in balneum venit, cutis in altero lumborum latere et rubere et intumescere coepit, et aegrum, non vt antea baculis sed grallis innixum colobathrariumque progredi oportuit. Aucta hac gradiendi difficultate eo vsque, vt nec rectus insistere, nec corpus ad necessaria opera incuruare possset, tumor ortus fuit, ab initio in lumbis, mox superhabitis illi emplastris puri mouendo accommodatis, alius in dextro inguine, ex quo inciso non parum puris satis boni maturique extractum fuit, et superior tumor desedit. Aeger vero in melius haud fuit mutatus, sed cum indies multum pus vel alius humor effunderetur, tandem prostrata omni vitali virtute, summaque orta macie, sexto post apertum tumorem mense obiit. Post mortem in hepate et mesenterio multi tumores, foedaque vlcera, iuxta spinam vero scirrhorum tuberculorum congeries et in abdomine multus humor inuentus fuit. Spondylorum nonnulli inter se recesserant, duo autem inferiores dorsi et reliqui omnes, qui ad lumbos sunt, vitiati fuerunt, perioftio nudati, nigri, carioli, vt

ex

phthisi laborant, non de critica et salutari puris ex vero empyemate excretionem per aluum. vid. laudatos praestantissimos Commentatores HOLLERIVM c. l. p. 824. et DVRETVM p. 304.
*) In Ephem. Nat. Cur. Cent. VII. Obs. 81. p. 196.

ex iis leuiter pressis medulla exiret. Humor etiam in his sedibus diutius subsidens, propinqua loca rodendo sinuauerat, et fistula ad coxendicis os desinens hoc etiam sua membrana nudauerat. Hunc fatalem morbi exitum auerti potuisse probabile est, nisi aeger, qui per duos priores annos, quamuis minus validus et non absque molestia, consuetos labores sustinuit, morbum ab initio haud neglexisset, sed celerius sanguinis missionibus, aliisque auxiliis, quibus materiae aditus auerti, et humores, si qua in corporis sede iam coiuerunt, discuti queunt, usus fuisset.

§. XXV.

Incidere etiam potest, vt gibbera et circa spinam tumores innascentur, si in cerebro vitium malusque humor est, qualis esse solet, in hydrocephalo, maxime illo, vbi humor in capitis interiora ipsumque *ἐγκέφαλον* contractus est. Spina enim capitis inflati et prae grauis molem sustinere nequit, et vel ideo varium in modum incuruatur, et quia ferum in sacram fistulam destillat, et dum ad ea foramina spondylorumque commissuras peruenit, per quas nerui vtrinque educuntur, ligamenta, in quae incumbit, infirmat. Humores vero ferofi, dum in his sedibus confluunt, haud quidem facile ad suppurationem spectant, dum vero ligamenta laxant, tumores efficiunt, qui dum adolefcunt gibbositates pariunt. Nonnunquam tamen et hoc mali accedit, vt ex humore, intus magis et magis corrupto, vlcera ossibus supernascentur, quibus et illa vitiantur. Exemplum HILDANVS κ) memoriae prodidit, qui in puero gibbo, post facta dissecto, vidit vertebrae a sexta ad decimam *τὴ μεταφρένῃ*

G 3

cario-

κ) Obseru. Chirurg. Cent. I. Obs. 45. p. 41. et Cent. V. Obs. 66. p. 457.
Hanc Obseruationem HILDANI immerito perstringit CONRADVS VICTOR SCHNEIDER de Catarrhis Libro specialissimo

cariosas ac diffractas, quarum fragmenta in pulmonem vlcere exesum detrusa haeserunt. In capite vero inuenit ossis ethmoidei apophysin, quam cristam galli appellant anatomici, ita mole sua auctam, vt laminam huius ossis cribratam penitus operiret. Ossium maxillarium processus, qui ad nasum adsurgunt, et cum coronali osse committuntur, adeo tumidi fuerunt, vt ad septum, quod inter nares medium est, exporrecti illas fere clauderent. Existimat HILDANVS, ex hac ossium conformatione impeditam fuisse mucii in membrana pituitaria secretionem, humoris vero huius abundantiam ad sacram fistulam aliasque corporis partes, ossa etiam in puero molliora fuisse delatam. Nam in puero reliqua ossa omnia mollita erant, imprimis epiphyses, quae cerae in modum premi atque tractari potuerunt.

§. XXVI.

Haec HILDANI historia nos manu quasi ducit ad dirum illud valetudinis genus, quod omni aeuo priore incognitum, ab aliquo tempore per magnam Europae partem pueros infestauit, ad Rhachitidem, quae quod praeter aliorum morborum prauitates, spinae etiam distortio- nem pariat, ex ipso nomine intelligitur. Superuacaneum futurum esset, si morbi huius pestiferi historiam iam copiosius scribere vellemus, qua opera praestantissimi viri, et inter hos FRANCISCVS GLISSONIVS λ) et IOAN. MAYOVIUS μ) singulari studio defuncti sunt. Illud vero nunc inuestigandum est, cur puerorum, hoc morbo afflictorum

—
fimo p. 473. Humores enim ad alia loca non semper per apertas sed saepe latentes vias, per metastasin scilicet ferri, omnibus cognitum est, et confirmatur historia recentiori CHICOYNAEL, λ) In tractatu de Rhachitide siue morbo puerili Lond. 1671. edito. μ) In Operum Medico Physicorum Tract. V. p. 383.

rum ossa incuruata sint, horumque appendices nodosae ac tumefactae, de qua re non omnino consentiunt autores. GLISSONIVS existimat, in hoc morbo nec cerebrum, nec cerebellum, nec oblongatam medullam, quae calua continetur, vitio laborare, sed solam spinalem, ideo nec eos nervos, qui ab oblongata medulla per caluariae foramina exeunt, et plerumque ad viscera et sensuum organa ducuntur, infirmari, sed illos, qui ex spina educuntur, et musculis vitale robur praestant. Soluta autem vi horum neruorum, nutritionem in toto corpore non parum laedi et inaequalem admodum fieri. Ossibus itaque hoc etiam accidere, vt vna sua parte plus alimenti recipiant, quam altera, et ideo inaequaliter intumescant, idque maxime circa raras epiphyses fieri, cum in harum commissuras maiora vasa ferantur. Ex hac inaequali succi nutritii diuisione ossium etiam curuaturam pendere putat GLISSONIVS. Aucto enim in vno latere alimento, istam partem elongari, oppositam vero, si in eam minus alimenti delatum fuerit, non parum deprimi, id quod variis mechanicorum experimentis, additis etiam iconibus illustrare laborat. In ea enim versatur sententia, quam etiam alii plures secuti sunt, ossium sic adfectorum tumores, intus nullum vitium alere, nec illa a sanorum ossibus quidquam differre, sed tumores, vt loquitur, homogeneos esse; Cum hoc multum dissidet MAYOVIVS, qui quidem in eo etiam cum GLISSONIO sentit, ossa rhachiticorum nullo vitio occupari, nec praeter naturam flexuosa esse, et in hoc morbo inaequalem nutritionem etiam accusat, quam tamen ex inaequali diuisione succi, qui in neruis mouetur, fieri existimat. Hunc enim ad corporis alimentum aequae ac sanguinem necessarium esse multis probat. Fieri itaque disparilem nutritionem et ossium, et musculorum motum animale praestantium. Contendit enim, ossa, quae, vt notum est, sensu

sensu destituuntur, solo humore ali, per arterias ad ea labente, carnes vero, cum ad eas multi nerui pertineant, subtilissimo horum succo indigere, non ad sensum et motum solum, sed et ad sui conseruationem et incrementum. Ideo carnes, si eo destituantur, flaccescere, emaciari et interarescere. Eam itaque causam esse, cur in rhachiticis, ossibus laete incrementibus, musculis oriatur macies ac imbecillitas, et cur his breuioribus factis, ossa pedetentim, affuentius adducantur et indecore incuruentur. Totam rem ex eo confirmari putat, quod ossa, v. g. crura, non in aliam partem inclinari soleant, quam cui musculi inseruntur, et quod his ossibus utilis sit fricatio, non ea, quae gibbo, sed quae loco concauo adhibita musculorum robur incrementumque reuocare potest. Ex his etiam apertum esse, putat *MAVOVIVS*, cur puerorum spina et celerius et magis quam reliqua ossa emoueat. Praeterquam enim, quod moles praegrans capitis, quo esse solent rhachitici, imbecillam flexilemque spinam premendo in quamuis partem vrgere possit, hanc in summo pectore musculis externis sic intentis in priorem seu internam partem proiici, in infima spina vero, spondylos a musculis psoas adductoribus in posteriora emoueri. Pectus etiam ob eandem causam angustari, sternumque carinatum fieri, quod incrementosae costae ab infirmis et circumscriptioribus intercostalibus musculis valentius continentur. Nec minus ad pectus, sic deformandum conferre abdominis musculos, et ex his praee aliis obliquum externum, cuius dentatae appendices septem inferioribus costis innectuntur. Illis enim costas deorsum trahi, thoracem ad latera deprimi, sternum proiici et acuminatum reddi. Costas etiam propter hanc, quam sic patiuntur adstrictionem, alimentique, quo gaudent exsuperantiam nodosae fieri et tuberculibus deturpari.

§. XXVII.

§. XXVII

Haec a MAYOVIO prolata praeclara omnino videntur, et iis dilucidiora, quae de ossium curvatura proposuerat GLISSONIVS, pace tamen aliorum nec his omnia, quae in dira hac valetudine incidere solent, enodari existimamus. Nemo ignorat rhachiticorum ossa non solum incuruari, sed si valetudo altiores radices egit, et multum inualuit, etiam vitari, et perniciosissima carie infestari, quae veteribus incognita, post Arabum tempora spinae ventosae vel *παιδαρθρονικῆς* nomine innotuit medentibus. Hoc vero vitium ab abundantiori alimento in ossibus, et a sola nervorum, a spinali medulla tractorum, obstructione in musculis, pendere non posse, sed ab humore et alimento totius corporis corrupto oriri, non minus perspicuum esse videtur. Non itaque, ut GLISSONIO et MAYOVIO visum fuit, in confirmato morbo, ossium tumores benigni sunt, sed saepe vitiosa sanie turgidi, qualis non raro per plura corporis ossa diffusa cernitur. Igitur verisimile videtur, hos ossium morbos et tumores, non ab abundantiori et laudabili succo, sed a corrupto humore per arterias in ossa influente proficisci, illaque, intus sic contracto vitio, molliri, tumida fieri et flexuosa, ut minori vi breviorum emaciatorumque musculorum inflecti queant. v) Si vero affluentior ille humor in epiphysium rariorem cellulis, quae teneriorem, et in iunioribus sanguinea n medullam continent, quiescit, is nocentior fit, ipsamque compagem aggreditur, fibras diducit, tandem exest, et pestilentissimam illam cariem infert, cuius initia in ipso ossium meditullio nascuntur. A vero itaque alienum haud videtur, membrorum prauitates, in rhachitide laboran-

v) Hanc sententiam iam proposuit PETIT *Traité des Maladies des Os*. T. II. Cap. XVII. p. 503.

borantibus, tum a virium incrementique defectione in musculis, tum ab ossium mollitudine oriri. Ossa enim non in infantibus solum, sed in aetate etiam prouectioribus, aliquando praeter naturam ita molliri, et cerea ac fragilia fieri, vt quasi liquata diffuant, multorum obseruationibus, et propria Praesidis experientia compertum est. o) Sedes etiam primaria diri illius puerorum morbi esse videntur glandulae conglobatae omnes, maxime in mesenterio, quae post mortem tumidae et induratae inueniuntur. Illae enim, quae humoribus, quibus corpori alimentum praestatur, lymphae
ac

o) FERNELIVS de Abditis rerum causis L. II. Cap. IX. p. 185. vidit in milite brachiorum et femorum ossa ex morbo tam flexibilia et mollia, vt facile cerae in modum sequerentur. Illa balnearum naturalium aluminosarum vsu in pristinum vigorem roburque restituta sunt. Ossa aliquando in adulto adeo mollia et cerea facta fuisse, vt homo procerus ad longitudinem pueri duorum annorum reuocatus fuerit, legitur in BARTHOLINI Actis Hafnientibus Vol. III. Obs. 24. Rarum valde exemplum mirae fragilitatis vide in SAVIARDI Obseru. Chirurgicis Obs. LXII. p. 274. confer BARTHOLINI Hist. Anat. Cent. VI. Histor. XL. p. 263. Plura exempla fragilium ossium collegit WILHELMVS HVLDERICVS WALDSCHMIDT in Dissert. de Fracturis Ossium sine violenta causa externa Kil. 1721. Praefes ante aliquot annos adstitit Praenobilissimo Viro Dn. D. HEINICHEN, qui pauperibus in hac vrbe medendo laudabilem operam praestat, corpus viri cuiusdam secanti, cuius femur sinistrum, dextro extensus valdeque durum, admodum intumuerat. Illo inciso, deprehendimus adiposam femoris tunicam, mole sua auctam induratamque, vt macilentos ac exiguos musculos admodum premeret, totum vero os innominatum, ita comminutum, vt si minorem ossis pectinis partem, cartilagineque excipias, quibus hoc os cum aliis continetur, nec non aliam, qua profundior coxae finis mollitur, et quae integra, maiori ligamento femoris, e sede sua non parum moti, adhaerebat, nihil praeter minora fragmenta conspicerentur, quae asperiora adstitis musculis inhaerebant seccantiumque manus pungendo laedebant.

ac chylo perficiendis inferuiunt, sic ex quacunque causa male adfectae non laudabilem, sed lentum mucosumque humorem conficiunt, qui dum ad cerebrum perlabitur, nec huic materiam dat, ex qua subtilissimus ille neruorum succus secerni queat. Ridiculum enim videtur, si quis cum MAYOVIO (π) glandularum tumores ab exsuperante et coacto nerueo succo deriuare velit. Cur vero ex nostra sententia hoc vitali et absolutissimo humore destituantur nerui, qui ad musculos pertinent, non aequae alii, qui in viscerum et sensuum organa ducuntur, nondum adeo exploratum esse fatemur. In sectis enim cadaueribus, non sola spinalis medulla, sed cum ea totum etiam encephalon, omnia praeterea viscera mollia, flaccida, praeter modum inflata, ipsi etiam cerebri ventriculi sero inundata reperiuntur, de qua re tamen exquisitius dicendi alia dabitur occasio.

§. XXVIII.

Ex his itaque perspicuum esse arbitramur, cur pueri, qui mali habitus sunt, a vitio, intus in corpore haerente, gibberosii fiant. Nam hoc aliquando efficit ligamentorum imbecillitas, quorum naturalis vis in tali corpore se multum remittit, ita vt ex leuiori occasione teneriores spondyli, nec non reliqua ossa loco suo moueri queant. Maior ad haec vitia procliuitas est, si lentus humor in aliquam partem contractus, in ligamenta procumbit, horumque robur soluit. Si vero ista ossium vincula contractiora fiunt, dum ea videlicet a subnascentibus tuberculis, et valenter impacto humore attolluntur, etiam has membrorum prauitates oriri necesse est. Ligamentorum vero imbecillitas non illud solum efficere videtur, vt e sede sua mota ossicula promineant, sed vt deformia fiant et illorum figura mutetur. Dumenim

H 2

haec,

π) c. l. p. 390.

haec, quae in iunioribus teneriora sunt ossa, quotidie incrementum accipiunt, ea parte, qua a ligamenti non, ut decet, continentur, intumescunt et sensim ac sensim a naturali figura recedunt. Quod si vero morbus eo processit, ut haec rariora ossa vitium intus contrahant, et ex pravo humore tumida, turgidaque fiant, casus asperior est, et omnia auxilia parum proficiunt. Praeterea si corpus intabuit et musculi ex varia causa emacuerunt, iisdem ossa valenter adducuntur et curvantur; quare etiam decrepiti senes cernui fiunt, et in terram prono capite et pectore inclinantur. Gibberosos enim ex contractis abdominis musculis factos, iam alii notauerunt. §)

§. XXIX.

Nunc vero ea quoque visenda sunt, quae dum exterius incidunt, has membrorum prauitates efficere solent. Illud etiam ad haec omnia pertinens dicendum est, plerumque horum vitiorum non unam et simplicem causam esse, sed a plurium consortio illa nasci. Potest enim aliquid inesse puero, quod per se tantum non est, ut membrorum distortionem efficiat, corpus tamen his iniuriis magis obnoxium reddat. Plerumque enim illud pro causa apprehenditur, quod vel prius accidisse, vel plurimum contulisse videtur. Pueros enim delicatulos, in gremio ac sinu indulgentissimarum mulierum molliter educatos, frequentius his iniuriis obnoxios esse, rarius vero plebeios, ab agrestibus parentibus susceptos, negligentius et humili cultu educatos, quotidiana confirmat experientia. Quae itaque his haud facile nocere possunt, perniciosissima fiunt prioribus, quorum corpus fluxum est ac infirmum et ideo vel minoris

§) vid. ex GONEO Gallo Celeb. HEISTERI Chirurgiam Ed. ult. Cap. 109. p. 136.

ris iniuriae impatiens. Igitur gibbosi fiunt infantes, si laboriosiori parentis nixu in lucem eduntur, et quibus obstetrices rudes violentasque manus iniiciunt, tenellosque artus infirmant, vel detorquent. Idem faciunt gerulae, quae pueros labantes, et ab alto cadentes, vt eos sustineant, violenter inuadunt, artusque quosprehendunt, nocenter adducunt, quae res non paucis pueris et deformitatem et claudicationem attulit. Ipsi pueri in luctatione, ludis, variisque exercitationibus, si corpus artusque repente ac valentius flexunt, intorquent ac conuellunt, vel dum ab alto ruunt, et membra grauitur duris corporibus impingunt, his vitiis obnoxii redduntur. Ossa enim teneriora his repentinis motibus dimouentur, et ligamenta quae supra consuetudinem distenduntur, post minus fideliter continent. Quia etiam teneriora ossa epiphyses habent, quae cum diaphysi, seu medio osse cartilagine committuntur, et hae facile, rupta molli cartilagine, dirimuntur; quae epiphyses, sic sua sede motae, post oblique iunguntur ossibus, qua ipsa re membra inaequaliter tument atque incuruantur.

§. XXX.

Frequentius tamen ossium compages in iunioribus inuertitur mala inueterataque consuetudine, dum corpus perenni ac frequenti flexu in aliquam partem inclinatum, tandem obliquatur. Itaque infantes, qui ex vna demum mamma maternum humorem trahere possunt, haec vitia cum lacte quasi quandoque accipiunt, dum sic frequentius vni lateri incumbunt. Simile accidit, dum ii ab ancillis, non alternis, sed vni vlnarum insidentes geruntur, et corpuscula earum pectori valentius apprimuntur, qua gestatione et spinnae et omoplatae et humeri coxaeque inuertuntur. Pufiones, paulo adultiores facti, si fedeculis suis, ab ignauis vel minus prouidis nutricibus adfixi tenentur, illae vero ita col-

locatae sunt, vt tenelli coram habeant mensam, in altero vero latere parietem, corpus multum in eam partem inflectunt, quae libera est, et ex hac sedendi consuetudine spinam scapulasque in latus distorquent. Pueris hoc etiam accidit, qui in literariis ludis sudantes, plerumque, dum scribunt, tabulas chartamque genu imponunt, et sic spinam pectusque obliquant. Puellae idem experiuntur, quae dum laneum, sericum, aliumue pannum, tendicula diductum acu pingunt, et flores aliasque notas intexunt, obstipa ceruice sedent, demisso altero humero, altero exporrecto et elato. Baiuli ac geruli, qui varias merces, ex ceruice pendentes venui exponunt, iisque onusti per vias et compita errant, si ab adolescentia hanc vitae rationem sequuntur, et haec gestamina non alternis humeris praeportant, spinam inflexam habent et alteram omoplatarum elatiorem et a costis non parum recedentem. Longum foret, si omnes corporis motiones iam persequi vellemus, quae in vario opere faciundo necessariae sunt, et quibus pueri, dum mechanicas artes discunt, a teneris adsuescere debent. Illud tamen rarius incidere obseruamus iis, qui a prima aetate laborum assiduitate corpus exercent, quod ex ipsa hac exercitatione corpori nouum robur accedere videtur. Ex petulantia tamen haec vitia oriri rarum non est. Vt enim solent pueri ludicra gesticatione delectari, si ex illa, in prima infirmaque aetatula, aliqua consuetudo gignitur, hacque inualecente corpus in aliquam partem sedendo, stando, eundo, crebrius intorquetur, iis gibbera, aliasque, omoplatarum inprimis deformitates, ortas fuisse, experti nouimus.

§. XXXI.

At vero etiam ex haecenus dictis iam facile intelligi posse existimamus, adstrictioribus thoracibus, quibus mulieres puellas puerosque his temporibus talea graciliores, omnibus

busque simulacris emendatiores reddere laborant, naturalem
 et decoram membrorum compositionem frequentius vitari
 et miseros gibbosos reddi. Nam vt, id quod supra retulimus,
 nunc non repetamus, ex his valentioribus compressionibus
 omnia pectoris et abdominis viscera grauiter affici, succum
 laudabilem in iis non confici, sed crudum vitiatumque, qui talis
 ad neruos, teneriora ossa ac ligamenta musculosque perfertur,
 sicque totum corpus infirmum, hisque iniuriis magis obnoxium
 reddi, isti ipsi thoraces mechanica ratione ossa e sede sua
 quandoque dispellunt. Si enim ex rigidioribus bacillis struuntur,
 et ligula adductiori arctius contrahuntur, valentius premunt
 molliora ossa, horumque epiphyses, cartilagine, ipsaque
 ligamenta. His iniuriis expositae sunt inprimis costae et dorsi
 vertebrae, dum costae, quae et cum vertebrarum corporibus,
 et cum transuersis processibus committuntur, multum ad illas
 apprimuntur; praeterea spinosi etiam processus, quos post partum
 demum ex posteriori spondylorum parte consurgere diximus, coe-
 rentur et reprimuntur. Facile itaque incidere solet, vt, dum
 grandescente corpore, vertebrae exterius premuntur, illae
 versus interiora aliamue partem magis intumescant, vel etiam
 accedente leui aliquo motu emoueantur. Epiphyses etiam, quas
 adolescente aetate vertebrarum tum corpora, tum processus
 habent, facile diduci et expelli queunt. Illae quoque cartilagine,
 quibus et vertebrarum sinus, et costarum capitula mollita sunt,
 in iunioribus et maiores et molliores, sic comprimuntur et
 deformes redduntur. Sternum, quod infantibus ex pluribus
 ossibus compositum est, et quod in paulo adultioribus sua
 parte suprema commissuram habet, quae propter molliorem,
 vt videtur, cartilagine mobilem est, costarum pressu versus
 anteriora vrgetur. Eniformis autem cartilago, cum abdominis
 musculis, a durioribus illis cataphractis, quae ea parte
 rigidissima esse solent

solent, reprimitur. Costae, quae partim ossæe, partim cartilagineae sunt, et quae singulari admodum flexu procedunt, sub his angustis a naturali sua conformatione recedunt, et non parum contorquentur. Quia etiam plerumque thoraces, si corporis proceritatem iis obtinere cupiunt, ita adaptantur, ut ab ilibus ad alas usque adscendant, iis valenter premuntur et ossa innominata, et cum omoplatis ipsi humeri. Dum vero priora sic deprimuntur, vis inferitur cartilaginibus, vinculisque, quibus inter se et cum sacro osse connectuntur. Iam vero supra dictum est, has iuncturas, si laxatis ligamentis, cartilaginibusque mobiles fiunt, claudicandi necessitatem adferre. Dum etiam ilia sic deprimuntur, in superiora promouentur humeri cum omoplatis et iugulis. Si accedit crebrior in aliquod latus sub quacunque exercitatione inflexio, facile accidit, ut infantes thoracibus induti, ex altera parte coxam vel humerum habeant elatiorem ex altera depressum. Nam hoc vnicum si incidit, ut ex quacunque causa altera omoplatarum sursum moueatur, altera vero depressior sit, spina etiam inflectitur, et per *σκολίωσιν* vitiatur.

§. XXXII.

Quae caeteroquin adultis ex adstrictioribus thoracibus enasci possint incommoda, hic non fusius persequi placet. Ex supra dictis illa facile intelliguntur, cum et in his a tali immoderata pectoris abdominisque vincitura, nobilissimorumque viscerum pressu innumeri morbi gigni, maxime in sequiori sexu soleant. Catameniorum inprimis fluxus turbatur, quem fontem grauissimarum valetudinum esse, nemo ignorat. Experientia compertum est, mulieres, quae hoc vestitu, dum sanguis per menstrua non respondit abusae sunt, sanguinem vel exspuissse vel euomuisse, quas postea tabes male habuit tandemque sustulit. Hoc autem omittendum haud est, et in teneris haec vitia longe celerius certiusque oriri, si thora-

thoraces non a perito artifice caesi structique sunt, corpori non bene aptati, et si iis submissae partes haud aequaliter premuntur.

§. XXXIII.

At nunc etiam videndum est, quantum, tum ad corporis cultum, tum ad medendum, conducere possint thoraces, si iis recte utamur. Hoc enim semper tenendum est, eos, si prorsus rigidi sunt, nec quicquam cedunt, quales sunt, qui ex ferreis laminis struuntur, si corpori, cui superacommodandi sunt, non respondent, si nimium constringuntur, ut et si iusto molliores laxioresque sunt, nocentissimos esse omnibus. Si vero corporibus bene aptantur, sine noxa sunt, sed ut iam supra retulimus, iis egregium tutamentum praestatur infantibus, auertiturque, ne ossa teneriora tam facile ex sedibus suis moueantur. Nec dubium est gratam proceritatem castigatumque pectus iisdem obtineri, quare etiam certe animus haud est, foeminis hunc corporis cultum eripere, si modo eo moderate utantur. Formosissima enim, si dignus corporis cultus abest, si fordidae sunt, scrupedae, neglectae, illuue foedae, hac cultiori aetate haud magis placere possunt elegantioribus hominibus, quam glandes nobis bene sapere, quibus olim homines vescebantur. σ) Et quamuis neglectum cultum antiquis moribus convenientiorem esse nonnulli putent, seculi tamen moribus aliquid dandum esse existimamus, τ) praesertim, cum constet, etiam apud foemi-

σ) vid. VIRGILIVM Georgicor. I. PLINIVM L. VII. Cap. 56. T. I. p. 412. et in Prooemio L. XVI. T. II. p. 1.

τ) OVIDIVS sui temporis puellas excusat, quod circa corporis cultum diligentiores essent veteribus Art. Amat. L. III. v. 107.

Corpora si veteres non sic coluere puellae;

Nec veteres cultos sic habuere viros.

Si fuit Andromache tunicas induta valentes;

Quid mirum? duri militis vxor erat.

foeminas sub discincta veste saepe discinctum latere animum, honestam vero moderatamque corporis curam, bonae indolis honestatisque, quae maximopere in hac vita expetenda est, indicem esse. Itaque thoracibus se amiciant virgines mulieresque, modo id sine valetudinis dispendio faciant. Nec grauidas his pectoralibus penitus prohibendas esse censemus, si iisdem adfuetae fuerint, quibus tamen illa ita accommodanda sunt, vt ligulis, non in posteriori modo parte, sed et in lateribus contineantur, quo incrementi ventri commode cedere possint; vt etiam balenariae virgae, ex quibus construuntur, tenues sint, ac molles, necessè est. His enim thoracibus ita aptatis sustinentur inferioris corporis lacinosa velamenta, illaeque cyclades, quas nunc ad immensum et enormem ambitum luxus mulierum exquisitoris cultus studiosarum perduxit, quibus alioquin grauidarum venter non parum premitur. Sic itaque et ad cultum ornatumque et ad partus tutamen inseruire possunt thoraces; quorum tamen in emendandis istis corporis deformitatibus, curandisque gibberibus, maxima vtilitas est, id quod adhuc considerari oportet.

§. XXXIV.

Illud autem omnes, qui his vitiis mederi volunt, scire decet,

et v. 121.

Prisca iuuent alios: ego me nunc denique natum

Gratulor. Haec aetas moribus apta meis.

Non quia nunc terrae lentum subducitur aurum;

Lectaque diuerso litore concha venit.

Nec quia decrescunt effosso marmore montes:

Nec quia caeruleae mole fugantur aquae.

Sed quia cultus adest; nec nostros mansit in annos

Rusticitas, priscis illa superstes auis.

Veteres etiam magnam curam adhibuisse vt decenter componerent vestem vel ex ATHAENEO L. II. Cap. XVIII. p. 21. et QVINCTILIANO Institut. Orat. L. XI. Cap. III. p. 1030. Edit. Burmanni intelligimus. Confer FERRARIUM c. l.

debet, illa, quorum inter initia non difficillima curatio est, in iam adultis factis, et si iam inueterauerunt ac tempore corroborata sunt, haud curari. In angusto etiam spes est, si in iunioribus hae ossium prauitates, ab intus latentibus causis profectae, in corpore sunt extenuato et contabescente, et si causas tollere et primo morbo mederi difficile est. Compertum tamen est, has deformitates in rhachiticis pueris non parum emendari, dum decrescente per aetatem morbo, succus laudabilis et satis virium corporibus redit, haecque laetius increfcunt; quo ipso incremento, si paulo accuratior obseruatio, et idonea auxilia adhibentur, hae distortiones multum corriguntur. Hoc ignorari non oportet, in his curationibus summa moderatione vtendum esse, cum nihil magis perniciosum sit, quam violentia et festinatio. Nam in his morbis, si quis mutare aliquid volet paulatim et ita ei agendum est, vt, dum corpus increfcit, ossa membraque distorta pedetentim ad naturalem suam compositionem reuocentur. Vel enim maxime in his curationibus ad illud **CELS**I aduertendus est animus: *Non statim condemnetur, si quod non statim profuit: Minus vero remoueat, si quid paulum saltem iuuat, quia profectus tempore expletur.* v)

Si itaque puero spina in aliquam partem inclinari coepit, et omoplatæ non suo loco sunt, ad mali originem animum medentis intendi oportet. Si enim corpus aliis morbis obnoxium est, ac valde imbecillum, si puerum tussis vexat, et suspicio est, spondylos ab intus delitescens tuberculis emotos esse, parum plerumque auxilia proficiunt. Summa etiam tunc moderatione vtendum est medentibus. Si enim contra morbum, tum intus fumtis, tum exterius admotis medicamentis multum pugnatur, nocentiores fiunt, qui coiu-

I 2

v) L. III. Cap. I.

rant humores, vires conuelluntur, et pueri citius in exitium
 praecipitantur. Rhachiticis vero conuenit cibum dari ex opti-
 ma materia, non valde succidum, sed multis aromatis consper-
 sum, potum vero meraceum, qualis est cereuisia minime aquo-
 sa, corpus crebrius exerceri, medicamenta autem adhiberi,
 quae neque nullarum virium neque ingentium sunt, quibus
 vitiati, crassi lentique humores tenuantur, et glandularum in-
 farctus paulatim soluuntur. Exterius nascenti gibberi suc-
 curritur in his et frictione, et bene aptato thorace. Cre-
 brius perfricandae sunt et spina, et huius, et reliquorum of-
 sium commissurae, et ipsi muscoli, nec iis exceptis qui in ab-
 domine sunt. Crura etiam aliasque sedes perfricari salubre
 est, non propter spinae, sed reliquorum ossium prauitates.
 Fieri vero id oportet laneo et asperiori paululum panno, quo
 suffitus ex thure, mastiche, benzoe, succino excipiuntur, ad-
 ditis odoriferis herbis et iuniperi baccis, quae solae paupe-
 ribus sufficiunt. Si vero abdominis aliique muscoli exte-
 nuati rigidique videntur, tunc confert suffitiones adhiberi
 ossibus horumque ligamentis, carnes vero manibus, quae
 neruinis vnguentis delibatae sunt, sedulo permulceri, et pan-
 nis iterum fricari. Omnia enim, quae valde molliunt, balnea
 inter caetera, hic aliena sunt. Thoraces vero ita aptandi sunt,
 vt ossa, ossiumque ligamina, et iam arescentes muscoli parum
 iis premantur, sed ossa modo sustineantur et erecta seruentur.
 Nam his, si vita prorogatur, humores corriguntur, laudabilis-
 que succus corpori suggeritur, etiam tempus solet esse praesi-
 dio. Si vero a causis, quae exterius acciderunt, pueri gibbosi
 fiunt, etiam diligentior obseruatio adhibenda, num hoc a vio-
 lento motu, num vero a mala consuetudine originem duxerit.
 Prius enim si incidit, nullum maius remedium inueniri potest,
 quam si corpus apte caeso thorace, vt mox dicemus, compre-
 henditur. Praeterea in tali casu potior ratio habenda est li-
 gamen-

gamentorum, quae plerumque alia parte laxiora sunt, alia adstrictiora, et ideo dissimilia etiam auxilia postulant. Vbi illa infirmata sunt, praeter dictas suffitiones frictionesque, etiam medicamenta conueniunt ex stillatitiis fragrantioribus liquoribus, seu spiritibus, qui chemica arte ex herbis odoriferis, serpillio, thymo, rore marino, lumbricis quoque et formicis elicuntur, quorum etiam multae compositiones prostant. Euitanda vero sunt mollientia, quae ex altera parte, ligamentis rigidis factis et adductioribus adhiberi oportet. Oleis itaque emollientibus admisceantur pauca stillatitia, vel ex similibus fiant unguenta, quibus adstrictiora macilentaque ligamenta superinungantur. Inter res vero infectissimas est, si haec ligamenta et musculi, qui iam ex aliis causis inaruerunt, vel thoracibus vel alia ratione premuntur, qua ipsa pressione, dum vitalium humorum transitus praepeditus est, illa magis et magis emaciari durarique constat. Aliquando confert balneo uti, in quod herbae, sacco lineo exceptae, et cum aqua coctae demitti queunt, qui saccus postmodum in balneo sedenti ad eam partem admouetur, qua ossa excefferunt. Illud modo videndum, ne dum breuioribus ligamentis subuenire animus est, aliorum imbecillitas increbrescat, quibus multus fatus humorque infestus est. Nam ubi huius rei metus existit, balneum rarum esse debet.

§. XXXV.

Parum tamen haec omnia proficiunt, nisi et certa ratione corpus collocetur moueaturque, cui rei et in his, et imprimis in illis casibus attendendum est, ubi ex praua consuetudine perenniique corporis flexu ossium compages obliquata fuit. Itaque contrario motui adfuescant pueri, et crebrius in oppositam partem inflectant corpus, qua re, nisi prorsus inueterauit morbus, spinæ potissimum *σκολίωσις* corrigitur. Illud maxime necessarium est in dirigendis omoplatis, quibus, si altera prominat, altera depressa est, ut iam supra retulimus, etiam spi-

nae vis infertur : cui nec succurri potest, nisi scapularum situs emenderetur. Hoc vero optime fit contrario flexu motuque, quo tandem ea, quae obliqua erant, recta fiant. Infantes contrario brachio insidentes ferant gerulae; mutantur illorum sedeculae; puellae, quae ad tendiculas sedent, laeua manu acum traiciant. Pueri sedulo ab illa viciata motione dehortandi, et vt in contrarium sensum corpus inlectant monendi. Iniungendae illis sunt adcommodatae exercitationes; vbi scapula depressior est, manu gerant baculum paulo altiorem, quo ful-ti procedant, altera, qua illa eminet, pondus ferant. Si omoplatae in posteriora exporrectae sunt et pueri *πτερυγίδεις* facti, necesse est, scapulas retrahi, id quod vel sponte faciunt moniti, vel coacti, dum ipsis ferramentum adaptatur, crucis in modum formatum, quod dum pectori humerisque adstringitur et dum eo collum comprehenditur, retrorsum mouentur omoplatae et erectum tenetur caput. Quilibet vero intelligit, sedula in omnibus obseruatione opus esse, quam et parentes, et magistri, et choragi imprimis, (nam et horum exercitatio vtilissima est) et omnes, qui cum pueris sunt, adhibeant. Nec tamen in his modum egredi fas est, sed semper oportet cauere, ne dum vnum vitium tollitur, alterius occasio fiat.

§. XXXVI.

His omnibus vero thoraces multum opitulari res est extra dubium posita. Hoc enim amictu erectum seruatur corpus, auertitur periculum, quod ossibus tenerioribus, et cartilagineis illorum commissuris, ex iis, quae exterius accidere possunt, imminet, et dum corpus incrementa sumit, naturaliter ossium prauitates, vbi nihil noui accedit, imminuuntur. Non parum confert, si spina, qua parte emota est, aliquantum, a se moderatius premitur, id quod fit, si thoracibus insuuntur recteque aptantur puluilli, ex coactili, seu illa materia, quae ex pilis lanisque densius coactis paratur, Germ. *Fisch*. Siue talis sine alia materia

materia sit, ex quibus hae analectides ϕ) figurantur, illa media esse debet inter duram mollemque. Nam et hic nocet valentior pressio, qua non in sedem suam coguntur emota distortaque ossa, sed infirmantur emacianturque ligamenta. χ) Vt vero thoraces apte caedendi struendique, ita et recte aptandi sunt illi puluilli, ne si contrariam partem premant, tumor magis exurgat. Crebrius etiam et ipsos thoraces, et illos puluillos mutari oportet, quod et corporis incrementum, et ossa, si a priori flexu iterum recesserunt, exigunt. His auxiliis, quae omnino accuratissimam observationem diuturnamque patientiam desiderant, curantur pueri gibberosi et proceri fiant. Inficiari tamen nolumus aliquas quandoque manere deformitatis reliquias, id quod incidit, si vel multum excesserunt ossa, vel causa tolli non potuit, vel si morbus ab initio derelictus et per incuriam neglectus fuit.

§. XXXVII.

Vt vanum vero et noxium, imò vt perniciosissimum repudiamus illum morem, quo non raro multiloquae et veneficae anus, rudes agrestesque opiliones, lucripetae seplasiarii, ignorantissimi barbitonfores, et, id quod turpe dictu, crudelissimi carnifices in curandis his corporis vitiis vtuntur. Illi enim miseros pueros thoracibus duris, rigidis ferreisque includunt, quo ea, quae e sede sua

cesse-

ϕ) *Analectides vel analectrides dicebantur, quibus ex xylino, lino vel quavis materia tanquam puluillis constipant scapulas prominentes puellae, vt videri habitiores possint. Sunt verba LVD OVICI CAELII RHODIGINI Lect. Antiqu. L. VII. Cap. 52 p. 363. Edit. Basil. 1517. Notum est illud OVIDII de Arte L. III. v. 273.*

Conueniunt tenues scapulis analectrides altis.

confer. BVRMANNI Comment.

χ) Omnis thoracibus, solis fasciis accurate iniectis, admotisque puluillis, in iunioribus delicatioribus haec ossium vitia emendari posse, compertum, per aliorum tamen experientiam, habemus. Fascia vtuntur illa, cuius supra mentio facta fuit, quam Quadrigam vel Cataphractam appellant.

cesserunt, valentius premantur. In ea enim opinione versatur illud vesanum stupidumque hominum genus, valida compressione repelli ista debere et quasi deleri. Arctius, et immanem in modum his machinis etiam reliquum pectus et ipsum abdomen coercent, vt vel ideo pueri gibbosi fiant, et malum ex nouis his occasionibus non parum incrementi sumat. Praeterea pinguibus, rancidisque vnguentis totum corpus, nullo habito discrimine, quotidie circumliniunt, et saluberrimam illam, quae per insensibilem expirationem fit, excretionem cohibent: quibus saepe illud consequuntur, vt integerrima corpora tandem in alios morbos, funestam tabem inferentes, praecipitent. Nota sunt exempla infantum, qui ab his tortoribus per plures menses excarnificati, tandemque confecti, misere fuerunt extincti. Nouimus alios, quibus his machinis abdomen immodice pressum est, vt intestina cum epiplooo infrotum deuoluta fuerint. Alios, quibus, cum neutiquam rachitide laborarent, superatis etiam iis annis, quibus huic morbo obnoxii solent esse infantes, digitorum ossa intumuerunt, quod ii non solum adstrictioribus thoracibus comprehenderentur, sed etiam corpus crebrius multo oleo pinguique materia perungeretur. Insensibilis enim exspiratio in potiori et nobilissima corporis sede cohibita erat, et serum, quod per cutis poros excerni debebat, ad teneriora ossa redundauit. Omisissis etiam ex medici consilio istis offensionibus, tumor, qui paidarthrocacem minitari videbatur, haud adoleuit. Non desunt aliorum exempla, quos ab his ferreis thoracibus laniatos, vlcera maligna infestarunt, quae difficiliter ad sanitatem perducipotuerunt. Nos potius, huic commentationi finem imponentes, precamur summum sanitatis omnisque felicitatis autorem Deum, velit tandem hominibus istam falsam perniciosamque opinionem excutere, eiusmodi corporis vitia, ab agyrtis et proteruioribus nebulonibus melius curari, quam a cordatis, rerumque suarum intelligentibus medicis atque chirurgis.

F I N I S.

01 A 6505

7

ULB Halle 3
002 937 298

kur 10. Stck 7A-70C
bücher verknüpft

V.D.R. V.D.R.

Inches
Centimetres

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

B.I.G.

Farbkarte #13

49.

DE
RACIBVS
SI ORDINIS MEDICI
CONSENSV
PRAESIDE
CHARIA PLATNERO
T CHIRVRG P. P. ORD.
PRO
DOCTORIS
DISPVTABIT
GOTT GERBER
VSAT. MEDIC. BACCALAVR.
LII ANNO M DCC XXXV.
L I P S I A E
S LANGENHEMIANIS.